

TÕRVA TEATAJA

OKTOOBER
2018

Väljaandjad: Tõrva vallavalitsus Kujundus: loovbüroo Kuldne Lammas Trükk: AS Kroonpress Otsepost: OÜ Joon Tiraaž: 3000 Toimetus: Egon Ilisson, kuldne@kuldne.com, 53 736 992

VALGAMAA AASTA ÕPETAJA ON EVE TILK!

Egon Ilisson/Sandra Saar

Lisaks aasta õpetaja tiitlile sai Eve Tilk aasta klassijuhataja tiitli. Tema iseloomustuses seisab, et Eve Tilk on fantastiline klassijuhataja, kes on oma klassiga koos olnud alates 1. klassist 12. klassini, kusjuures klass lõpetab tänavu täpselt samas koosseisus, nagu nad 10. klassis koos alustasid.

Õpetaja Eve on suutnud kõik erinevate huvidega noored siduda ühtseks klassikollektiiviks. 7. klassis pandi mulda tammetõrud, et nendest sirguvad tammepuud sel aastal Eesti 100. sünnipäevaks üheskoos maha istutada.

Mitmepalgelised tunnid

Ajalooõpetajana püüab õpetaja Eve alati ajalootunnid huvitavaks teha. Selleks on palju erinevaid võimalusi, nagu näiteks ajaloo filmid, ristsõnade koostamine ja lahendamine, kohtumised põnevate inimestega. Ajalugu õpetades püüab õpetaja teemad siduda Eestiga ja meie eluluga, et õpilasel tekiks arusaam, kust me tuleme ja kuhu me teel oleme.

Õpetaja Tilk valmistab igal aastal väga põhjalikult ette kõik ajaloo-olümpiaadil osalevad õpilased. Sellel aastal võttis osa ajaloo-olümpiaadist 22 õpilast. Maakonnas saavutati viis esimest, kolm teist ja kolm kolmandat kohta ning neli õpilast mahtusid esimese kuue sisse. Vabariiklikule olümpiaadile kutsuti kolm õpilast, kellest parimana saavutas Katarina Mehide neljanda koha.

Eve Tilda esitas kandidaadiks

Eve Tilk on Valgamaa aasta õpetaja. Foto: Sandra Saar

Tõrva Gümnaasiumi direktor Ivar Hanvere kooli juhtkonna ja õpetajate kollektiivi nimel. „Esiteasime õpetaja Eve Tilga aasta õpetaja kandidaadiks aasta klassijuhataja kategoorias. Ta tunnustati parimaks selles kategoorias ja lisaks leidis komisjon, et Eve Tilk on väärt ka maakonna aasta õpetaja tiitlit,“ räägib direktor üles seatud kandidatuurist. „Sellel aastal lõpetanud kooli 96. lend, kelle klassijuhataja Eve Tilk oli, lõpetas 12. klassi samas koosseisus, nagu 10. klassis alustati. Iga neljas lõpetaja oli väärt medalit,“ räägib Hanvere haruldast saavutusest, mis ei tulnud niisama,

sest klassi koosseis oli eripalgeline ega koosnenud ainult pailastest.

Pidev eneseharimine

Õpetaja on olnud noortele eeskujuks õpetamise kõrvalt ise ülikoolis õppides. „Soovitasime aastaid tagasi Eve Tilgale ümber õppida ajalooõpetajaks. Klassiõpetaja kvalifikatsiooniga õpetajaid oli meil majas ja piirkonnas võtta küll, puudus aga ajalooõpetaja ja nii see algas,“ kiidab Hanvere seda, et ka Eve Tilk ise on ajalooõpetaja huvitatud.

Direktori sõnul toimubki õpetajate puhul pidev eneseharimine.

VALGAMAA AASTA ÕPETAJA TUNNUSTUSED:

- Aasta lasteaiatõpetaja: Otepää lasteaiatõpetaja Maarja Raud
- Aasta klassiõpetaja: Valga põhikooli algõpetuse õpetaja Kairi Voode
- Aasta klassijuhataja: **Tõrva gümnaasiumi ajalooõpetaja Eve Tilk**
- Aasta põhikooli aineõpetaja: **Tõrva gümnaasiumi tööõpetuse õpetaja Jaan Tasa**
- Aasta gümnaasiumiõpetaja: **Tõrva gümnaasiumi matemaatikaõpetaja Malve Zimmermann**
- Aasta kutseõppeasutuse õpetaja: Valgamaa kutseõppekeskuse õpetaja Katrin Uffert
- Aasta tugispetsialist: sihtasutuse Innove Valgamaa Rajaleidja keskuse sotsiaalpedagoog Õne Naaris
- Aasta hariduse sõbra nominent: sihtasutuse Innove Valgamaa Rajaleidja keskuse karjääriinfo spetsialist Tuuli Meek ja haridusmess "Vali nutikalt!"
- Elutöö preemia nominendid (valis välja riiklik, mitte Valgamaa komisjon):
- Asta Tammeorg – Valga põhikooli kunstõpetuse, käsitöö ja kodunduse õpetaja (töötab veel)
- Reet Sprenk – Hargla kool (enam ei tööta)
- Siiri Anier – Öru lasteaiatõpetaja (töötab)
- Anne Juust – Tsirguliina kooli inimeseõpetuse õpetaja (töötab)

„Korraldame koolisiseseid üldharivaid kõiki õpetajaid puudutavaid koolitusi ja pedagoogid osalevad lisaks erialasel täiendõppel. Aastas tuleb õpetaja kohta keskmiselt ligi viiskümmend tundi koolitust. See on suur arv, kui võrrelda mistahes muu eriala või ametiga,“ rääkis Hanvere.

Aasta õpetaja valimise ja tänuõrituse korraldas Valgamaa Omavalitsuste Liit. Tänavu viidi konkursi lihtsuse huvides kokku riikliku „Eestimaa õpib ja tänab“ tunnustuskonkursiga.

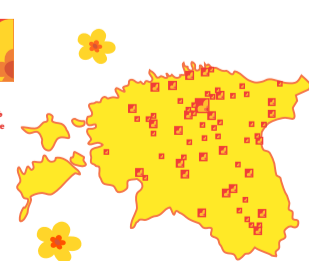
Valgamaa aasta õpetaja valimise

komisjoni kuulus 10 liiget: Agu Kabrits, esimees, Ivi Tigane, Valga vallavalitsuse haridusspetsialist (komisjoni sekretär), Kalev Laul, Tõrva asevallavanem, Kalmer Sarv, Valga asevallavanem, Janika Laur, Otepää vallavalitsuse haridus- ja noorsootööspetsialist, Heikki Järlik, Valgamaa koolijuhataja aineühenduse esimees, Riina Vähi, Valgamaa lasteaiadirektorite aineühenduse esinaine, Sille Allik, Valgamaa haridustöötajate ametiühingu liidu esimees, Jaanika Käst, Valgamaa Rajaleidja keskuse juht, Sirlil Pippar, Valgamaa Noortekogu esindaja.

Sooduspakkumised 18.10 - 21.10.2018 või kuni kaupade jätkub

meie
toidukaubad

12 maakonnas, üle 60 kaupluse
Riiklik AS, Koostöö, Tapa 42906
tel. 32 50 900 meie@meietoidukaubad.ee

0.69 2.99 2.29
0.45 1.99 1.69

Rehe
-35% -33% -29%

Rehe rukkileib 390g (1,15 kg)
Eesti või 82% 250g (7,96 kg) E-piim
Kana nagitsad 350g (4,83 kg)

6.29 4.39 8.69
4.39 2.79 5.49

Sink Viru kg
Tõmmu poolsuitsvorst kg
Talusink kg

-30% -36% -37%

1.99 2.79 2.49
1.49 1.99 1.79

Tiina
-25% -29% -28%

Tiina marmelaadipulgad šokolaadis 170g (8,76 kg)
Rõõmurull 300g (6,63 kg)
Prantsuse kohupiimakook 320g (5,59 kg)

www.meietoidukaubad.ee

5 KÜSIMUST TÕRVA VALLAVANEM MAIDO RUUSMANNILE

Küsis: Egon Ilisson

Arhitekt Kalle Vellevoog sõnas teie kohta kiidusõnu ja mainis, et väikeses kohas avaliku ruumi kordategemine ärgitab ettevõtjaid sinna investeerima. Millised võimalused võiksid Tõrva keskväljakul ettevõtjate silmis olla?

Ma näen Tõrva keskväljakut ja selle ümbrust aktiivse kaubandus- ja teenindusalana ning selle arenguks on potentsiaali veel tublisti. Siia võiks näiteks lisanduda majutusasutus, mille rajamise vastu on ettevõtjad huvi üles näidanud. Lisaks on keskväljaku ääres jätkuvalt täiesti kasutuseta kaks hoonet (Veski 4 ja Veski 6) ja Läti Saatkonna kõrval hoonestamata krunt, kuhu ettevõtja on plaaninud kalarestorani teha. Samuti on seoses bussijaama kolimisega vaba pinda kõrtsihoones, millele tuleb ka leida mõistlik kasutusotstarve.

Minu nägemuse järgi on vaja meil linnasüda elama saada. See tähendab, et eelkõige keskväljaku jalakäijate ala on vaja elu täis tuua. Oma vaimusilmas näen vähemalt suviti mustal mulgi väljakul ilusat ilma ja head miljööd nautivaid kohalikke ja turiste. Selleks aga on vaja oluliselt parandada kõrtsihoone funktsionaalsust. Kas on see bowling, täiendav kohvik või mõni muu teenindusasutus. Selle saavutamiseks oleme ka juba samme astunud.

Kui palju on investorite huvi tõusnud Tõrva vastu viimastel aastatel?

Võib öelda, et Tõrva valla vastu tervikuna on huvi tõusnud. Eks sellel on erinevad põhjused, näiteks meie valla hea maine, väga hea elukeskkond ja tegusad inimesed.

Ühe hea näitena saab tuua Taagepera lossi uuendamise, kuhu erainvestor investeeris ilma igasuguse toetuseta ligi kolm miljonit eurot. See näitab, et erasektori silmis on meie piirkonnal perspektiivi. Samuti plaanib näiteks pereettevõtte Ferron AKR, mis tegutseb Helmes, oma tootmist laiendada. Eks me omavalitsuse poolelt pea ka niipalju kui võimalik ettevõtluse arenguks kaasa aitama, on see siis taristu arendamine, turunduslik abi või teinekord piisab ka pelgalt vastuvõtlikust ja bürokraatiavabast positiivsest suhtumisest ettevõtjavasse.

Tõrva ringristmiku tööd seiskusid päris pikaks ajaks. Miks nii ja kas see tähendab, et oktoobrikuu jooksul ei saada seda valmis?

Jah, tööd seisid mõnda aega. Siin tuleb aga aru saada, et tööde tellija ja finantseerija on maanteeamet ja valla ei ole võimalik tööde käiku väga suurel määral sekkuda.

Meile teadaolevalt seiskusid tööd ka maanteeametist mitteolenevatel põhjustel (põhjus olevat olnud seotud tee all olevate elektri kaablitega).

Kui alustasime keskväljaku rekonstrueerimise projekti, siis keskväljakul projekteerijad analüüsisid linna keskust tervikuna ning leidsid, et olemasolev ristmik on liiklusohutlik ja ebaloogilise ülesehitusega. Haarasime seejärel valla poolt initsiatiivi ja alustasime maanteeametiga läbirääkimisi, et ristmik ümber ehitataks. Enam kui kaks aastat kestnud läbirääkimised on vilja kandnud ja töö on teostamisel. Esialgu plaanisime töid teostada koos keskväljaku rekonstrueerimisega, aga kuna maanteeametiga ei saanud aegu klapitatud, siis algasid ehitustööd nüüd. Kuigi me tahaksime kõiki töid teostada parimal ajal, siis paraku on nii, et suurte projektide ettevalmistamine võtab palju aega ja planeerimist. Töid alustatakse alati nii kiiresti kui

võimalik. Kui oleks tahetud, et ehitus toimuks suvel, siis oleks pidanud ootama järgmise kevadeni.

Vaadates oktoobrikuu keskpaigas tööde seisu, siis on väga ebatõenäoline, et ringristmik sama kuu lõpuks valmis saab, aga eks lõplik valmimine sõltub paljuski, millal talv tuleb, aga loodame, et tööd saavad lõpetatud enne suuri külmi.

Tõrvas on silma paistnud suur ametnike põud ja töökuulutusi ametikohtade täitmiseks tuleb päris tihti. Kas meil endil napib kvalifitseeritud tööjõudu ja kuidas on väljastpoolt Tõrva valda huvi siiakanti tööle tulla?

Ei saaks öelda, et on suur põud. Me täidame ametikohti, mis ühinemise käigus kokku lepidi, ja kuna asjad hakkavad paika loksuma, siis on täpsem pilt ees, millise kvalifikatsiooniga inimesi vajame.

Senised konkursitulemused on näidanud väga positiivseid ilminguid ja just selles osas, et inimesed on valmis liikuma ning soov Tõrva tööle tulla on täitsa arvestatav. Nii on pea igale konkursile kandideerinud inimesi nii Tartust, Viljandist, Pärnust, Valgast jne.

Tundub, et Tõrval ja Tõrva

Vallavalitsusel on hea maine, kuhu tahetakse tulla tööle.

Nii oli näiteks kevadel läbi viidud arendusosakonna juhataja konkursil kõik kandidaadid väljastpoolt Tõrva.

Senine väga nõrk regionaalpoliitika ja meie huvide nõrk esindatus riigitasandil ongi ajendanud mind mõlgutama kandideerimismõtteid.

Kas aga tööjõudu napib? Teatud valdkondades küll, aga selleks, et saada parim võimalik tulemus, siis tihtipeale tuleb teatud valdkondades töötajaid mujalt võtta. Ja see pole üldsegi halb, sest mujalt tulnutel on tihti väline ja värske pilk ning kogemus. Eriti rõõmustav on, kui need inimesed lõpuks oma perega Tõrva kolivad. Eelmisel sügisel valisime noortekeskuse juhatajat ja valituks osutus Tõrva juurtega inimene, kes tol ajal elas ja töötas Tallinnas. Nüüd otsib ta aga Tõrvas püsivat elupaika, et end siin veel rohkem kinnitada.

Ja nüüd kõige põletavam küsimus. Kas ja miks Mado Ruusmann kandideerib/ ei kandideeri 2019. aasta valimistel Riigikokku?

Kui ma nüüd päris aus olen, siis ega mulle Tallinn tegelikult väga meeldi. Olen Tõrvas sündinud, üles kasvanud ja olen selle koha patrioot. Ma armastan Tõrva. Ei saa öelda, et ma oleks üleliia lummatud tööst parlamendis, aga ma tunnen muret. Muret Valgamaa pärast. Oleme teiste maakonna omavalitsusjuhtide ja arvamuslimedritega arutanud ja leidnud, et Valgamaa hädaks on pikka aega olnud see, et meil ei ole olnud oma esindajat Riigikogus, kes ka tegelikult oleks valutanud südant, kuidas meil siin piiri ääres läheb, kuidas elu jõudsalt edeneks.

Lisaks paljudele faktidele läbi aja, ilmestab seda seisukohta viimastest aegadest näiteks äsja suurt meediatormi löönud valitsuse poolt regionaalinvesteeringuteks jagatud 25 miljonit eurot nn katuserahasid, millest ei eraldatud Valgamaale sentigi. Samas anti näiteks Setomaale 250 000 eurot monumendi ehitamiseks

või 400 000 eurot Värsksa sadama ja promenaadi ehituseks. Samuti suleti sel suvel Valga haigla sünnitusosakond, Põlva oma aga jäeti alles ja eraldati katuserahadest 200 000 eurot juurdegi, et seda tuleval aastal veel käigus hoida. Põlval on Riigikogu ja valitsuse tasandil oma esindaja, kes otseselt nende huvisid kaitseb, seetõttu saigi selline olukord tekkida. Need on üksikud faktid, näitamaks, et kui keegi ikka tõsiselt piirkonna eest seisab, siis tuleb ka tulemus. Samamoodi oli Tõrva keskväljakuga: ligi 20 aastat räägiti, et uut keskväljakut on vaja, tegudeni aga ei jõutud. Linnapeaks saades oli keskväljak aga minu südameasi ja tehtud see sai.

Usun, et Valgamaa ei pea ega tohi olla suurima tööpuudusega maakond Eestis, mida ta praegu on. Valgamaal on Eestis maakondadest kõige rohkem kruusakattega teid, mille seisukorrad pole just kiita, ka see ei pea nii olema. Usun, et neid ja mitmeid teisi avalikke teenuseid puudutavaid asju on võimalik muuta. Eesti poliitika on täna tohutul Harjumaa ja Tallinna poole kaldus. Usun, et elu on võimalik igas Eestimaa otsas, kui seda vaid tahetakse. Siin saavad poliitikud palju ära teha.

Senine väga nõrk regionaalpoliitika ja meie huvide nõrk esindatus riigitasandil ning kolleegide soovitusel ongi ajendanud mind mõlgutama kandideerimismõtteid. Ehk tulles algse küsimuse juurde, siis jah, plaanin kandideerida märtsis toimuvatel riigikogu valimistel. Leian, et mul on veel jaksu ja motiivatsiooni, et meie huvide eest riiklikul tasemel võidelda. Noor ja tahet täis mees ju veel.

Samas, isegi kui peaksin osutama Riigikokku valituks, jään ka edasi panustama kodukanti. Oleme Tõrvas palju ära teinud ja mitmed suured projektid on lähiajal veel töösse minemas ning plaane on veel hulganisti, mida tahan, et kindlasti teoks saaks, olgu suurematest plaanidest olevatest asjadest nimetatud Tõrva ujula-õpilaskodu, Mulgi Elamuskeskuse, Tervisekeskuse rajamine, üürimaja jne. Kuna kehtiva korra järgi on parlamendi liikmel lubatud olla samaaegselt ka kohaliku omavalitsuse volikogu liige, siis rahvalt eelmisel sügisel saadud esindusmandaat ei läheks kindlasti luhta ja Tõrva valla süsteemist ma kusagile ei kaoks, kui rahvas peaks mind läbi oma poolthälte Riigikokku lähetama.

VÕIMALIK ON SAADA TOETUST TEE KORRASHOIDMISEKS

Egon Ilisson

Uuest aastast hakkab kehtima Tõrva valla erateede ehitus- ja remonttööde toetamise kord.

Tõrva vallavanem Maido Ruusmann seletas, et alates 1. jaanuarist 2019 on kõikidel maapiirkonna valla majapidamiste omanikel võimalus taotleda vallapoolset toetust, et pääseks oma kodust maantee peale.

„See on väga oluline teema. Eriti, kui me räägime ääremaastumisest, siis juurdepääsud, teed ja hea ligipääsetavus on üks alus selleks, et inimesed saaksid paremini liikuma,“ lausus Ruusmann.

Tõrva vallamajanduse osakonna juhataja Tõnu Jaansalu rääkis, et kuna teede ehitamine ja korrashoid on väga kallid, käib see erateede omanikel sageli üle jõu. Teed saab

korras hoida ka siis, kui see mingil hetkel korras oli. Paraku on aga paljud teed Jaansalu sõnul kevadel ja sügisel läbimatud olnud ja sellest ka toetuse vajadus.

Seega ongi eelnõus sätestatud toetus mõeldud kinnistu omanikele, kel esineb probleeme majapidamisest peateele sõitmiseks.

Erateede ehitus- ja remonttööde teostamise toetust on õigus saada inimesel, kelle elukohaks on rahvastikuregistri andmetel Tõrva vald ja kes omavad Tõrva valla territooriumil erateed. Samuti võivad toetust taotleda ettevõtte omanikud, kelle asukoht äriregistri andmetel on

Tõrva vald.

Toetuse saajate puhul arvestatakse suurima kasusaajate hulga, tööde soodsaima maksumuse ja varasema toetuse mittedaamisega.

Tõrva Vallavalitsus kuulutab 30 kalendripäeva jooksul peale valla vastava aasta eelarve vastuvõtmist, mis saab teoks ilmselt veebruaris, välja toetuse avalduste vastuvõtmise. Toetuse saamiseks esitab taotleja vallavalitsusele kirjaliku avalduse.

Toetuse suuruseks ühe eratee kohta aastas on kuni 50 protsenti teostatud tööde üldmaksumusest, kuid mitte rohkem kui 600 eurot aastas.

TÕRVA VALD OOTAB AASTA ISA KANDIDAATE

Tõrva Vallavalitsus alustas sel aastal uue traditsiooniga, kui mais kuulutati välja esimene Tõrva valla aasta ema tiitli saaja. Nüüd on järg isade käes, sest novembris tähistatakse isadepäeva ja Tõrva Vallavalitsus ootab kõiki esitama kandidaate aasta isa tiitlile. Kandidaatide esitamise tähtaeg on 5. november.

Tõrva vallavanem Maido Ruusmann ütles, et kui tavaliselt räägitakse pigem ema olulisusest laste kasvatamise juures, siis ei saa alahinnata ka isade tähtsust ja panust.

«Isad õpetavad lastele tihtipeale teistsuguseid oskusi ja väärtusi kui emad. Kindlasti on mõlemalt saadu

väga oluline. Seega on tähtis märgata ka tublisid isasid, kes võiksid laiemalt olla ühiskonnas eeskujuks isaks olemisega,» lausus Ruusmann ja kutsus kõiki üles märkama tunnustust väärivaid isasid.

Aasta isa tiitliga tunnustatakse pereisa, kes on pühendunud ja hea isa ühele või mitmele lapsele, andes neile armastust, hoolt, eeskujut ja õpetust. Esitatud kandidaat ei pea olema abielus ja peres võivad kasvada ka kasulapsed.

Aasta isa konkursile sobiv kandidaat on Eesti Vabariigi kodanik, kelle elukohaks rahvastikuregistris on Tõrva vald ning kes on

tunnustatud nii oma ametitöös kui ka perekonnas ja kes on ühiskonnale heaks eeskujuks ka väljaspool oma pereringi. Aasta isa aunimetus omistatakse ühele isale ainult üks kord.

Taotluse võivad esitada kõik, kes on märganud häid ja eeskujulikke isasid. Oodatud on pildid ning lähedaste (laste, abikaasa, töökaaslaste) iseloomustused kandidaadi kohta.

Kirjalikud taotlused Tõrva valla aasta isa konkursile tuleb saata e-posti aadressile torva@torva.ee või paberkaardil Tõrva vallavalitsuse aadressil Kevade 1, 68605 Tõrva.

EVE REBASE PEREARSTIPRAKSIS PÄLVIS KOHA 85 EESTI PARIMA SEAS

Eesti Perearstide Seltsi tänasel aastakonverentsil Tartus tunnustati 85 parimat perearstipraktisist üle Eesti. Nende seas oli ka Eve Rebase perearstipraktis Tõrva vallast.

Tunnustuse pälvinud praksiste arv on aastatega kasvanud. Tänavu tegi see eriti suure hüppe. Eelmisel aastal sai kvaliteedimärgise 66 praksist, tänavu juba 85. Esmakordselt saavutas kõrgeima taseme 15 keskust.

Kõrgema kategooria saamiseks esitas tänavu andmed 110 praksist. Pärast nende hindamist jäid sõelale

keskused, mis läbisid veel kord kontrolli ehk auditeerimise.

Hindamisel võeti arvesse nii kliinilist kui korralduslikku mõõdet – näiteks praktilise töökorraldust, arstiabi kättesaadavust, ravi kvaliteeti, sealhulgas haiguste ennetamist, arstiabi järjepidevust ning koostööd patsientidega. Auditeerimisprotsessi on lisaks perearstidele partneritena kaasatud terviseameti, haigekassa, sotsiaalministeeriumi ja riigikontrolli esindajad.

Sel aastal üritab aga perearstide selts keskenduda lisaks kvaliteetsetele

perearstikeskustele ka neile, kellel mingil põhjusel nii hästi ei lähe. Soovitakse leida ja kaardistada ka ebaedu põhjused.

Perearstide seltsi jaoks on kõige tähtsam seista nende väärtuste eest, mida oma erialal õigeks peetakse. Nii hoiavad nad oma seltsi arste ja kaitsevad patsiente. Tähtis on nende jaoks jälgida traditsioone, et säiliks järjepidevus, aga põhimõtteliselt annab selts võimaluse kõigile perearstidele tegeleda oma erialaga ja julgustab hoidma perearsti arstiabi kvaliteeti kõrgena.

PÄRITOLU: TÕRVA

Tõrva on olnud nimi, mis on alati meie kandi inimestel uhkusega suus. Ka kaugemal teatakse meid hästi ja pigem saame püstise põidla oma päritolu kohta. Mäletan hästi, et kui keegi kooliajal oli veidi kaugemalt kui Tõrvast, näiteks Riidajast, Alalt või mujalt veidi linnast väljas, siis ikka öeldi tihti võõrastele, et ollakse Tõrvast.

Eks see lihtsustas kohati ka asjaajamist, sest lõpuks oleks pidanud ikka seletama oma kodukohta asukohta stiilis: „Tõrvast sõidad Tallinna poole ja siis...“. Lihtsam oli öelda Tõrva, sest seda kohta teati paremini. Vahel oli ka neid, kes justkui häbenesid olla väiksemast kohast pärit, aga pärast puberteedi möödumist oldi jälle uhked oma päritolu üle. Loomulikult ei tähenda see seda, et väiksemad kohanimed peaksid unustustehõlma vajuma, ja nüüd, kui on suurem vald, siis oleks justkui kohustuslik öelda, et ollakse Tõrvast. Samas, kui me juba niikaugele oleme, et meil on valla näol ühisnimetaja, siis võiks minna veelgi kaugemale...

Kuigi vahel ehk on meil ka omavahel nõokimist ja näiteks sotsiaalmeedias natukene üksteise pihta sülitamist Tõrvaga seotud teemadel, siis väljapoole me näitame, et me oleme parimad. Ja õige ongi! Miks me peaksime võõrastele oma musta pesu näitama. Peseme selle isekeskis puhtaks ja läheme eluga edasi. Eks muidugi vana venelaste rahvatarikus, et „pekka omasid, siis vaenlased kardavad“ ei tee kunagi halba, aga ma arvan, et tõrvakad on jätnud endast laiema avalikkuse ees väga hea mulje ja nii olümpiaatleedid kui muud edulood toovad seda aupastet meile kõigile. „Magnus Kirt oli mu klassivend“ või „käisin samas kooris, kus Gertu Pabbo“ kõlab ju oma olemuselt väga uhkelt.

Nüüd, kui Tõrva nimi on sellises staatuses, kus ehk kunagi varem pole olnud, oleks aeg ehk seda veelgi rohkem enda kasuks pöörata.

Ja ideedes ei pea olema originaalne. Need, kes otsivad kõiges harukordseid lahendusi ja esmakordust, peavad varsti endale tõdema, et enamik asju on maailmas siiski juba varem ära tehtud. Seega ärme hakkame midagi leiutama, ei lähe laia maailma uitama oma ideedega, vaid vaatame meie ümber ringi.

Siinsamas, meie naabrite juures Otepääl, on tulnud väga vahva plaani peale kohalikke mitte ainult rahvastikuregistris ühes anumas hoida, vaid anda neile selle kohta soovi korral tunnustus. Otepäälase kaart on minu arust geniaalne variant nii kohalikele inimestele kui ka ettevõtjatele. See kaart, mille ühekordne ostmise tasu on täiskasvanutele 5 € ja lastele ning pensionäridele 3€, annab nii palju rohkem võimalusi. Ma arvan, et selline algatus oleks Tõrvas äärmiselt teretulnud.

Esiteks saavad teha ettevõtjad kohalikele suunatud kampaaniaid, pakkudes soodustust justnimelt tõrvaka kaardi omanikele. Näiteks Tõrva Loitsu piletid, mis olid kohalikele soodsamad, läksid ikka päris kenasti kaubaks. Miks ei peaks siis minema kaubaks näiteks päevapraad või soodsam autoremont. Siinkohal oleks kindlasti võimalusi ja teenuseid päris ohtrasti.

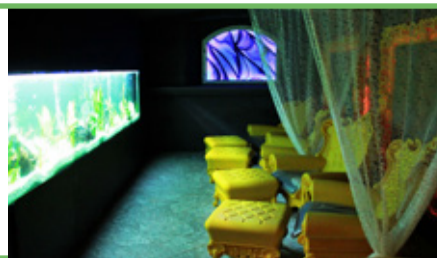
Teiseks oleks selle kaardi vibutamise ka mõnes mõttes staatuse sümbol - ma olen tõrvakas ja uhkusega. Ma ei ole see tegelane, kes elab küll siin, aga mingitel segastel asjaoludel olen ma sisse kirjutatud Tallinnasse või Tartusse. Ma olen tõrvakas ning mu maksud ei sõida pealinna või Lätti!

Kuulsin poole kõrvaga, et Otepää soovib võidelda kaardiomanikele ka Tallinna ühistranspordis prii sõidu. Kui see ära tehakse, siis usun, et kontrarünnak rohelise kaarti generaatoritele on ülimalt tõhus ja keegi ainult soodsama trammisõidu eest ennast Tallinnasse sisse ei kirjuta. Tõenäoliselt hakkab sissekirjutamine hoopis teises suunas. Ja see ju plaan ongi... või mis?

Olgem tõrvakad ja... armastage!

Ka Riigihalduse minister Janek Mägi külastas peagi ukse avavat lossispaad Wagenküll. (Foto: Egon Bogdanov)

Inimesele meeldib vaadata kolme asja: põlevat tuld, voolavat vett ja töötavat inimest. Wagenküllis on selleks kõik võimalused loodud. Lisaks saab nautida ka akvaariumi maagiat.

UUNENENUD TAAGEPERA LOSSIKOMPLEKS PAKUB KIIRUSTAMATA PUHKUST

Egon Ilisson

Taagepera mõisakompleksis avas suvel ukseid juugendstiilis hotell ja restoran Wagenküll. Tuleval nädalal saavad külalised nautida ka spaakompleksi mõnuseid.

Uuenduskuuri läbi teinud Taagepera loss on tegelikult olnud avatud juba juulikuust, kui avati täielikult renoveeritud lossitoad ja restoran. Lisaks sellele pakutakse oktoobri viimasel nädalal avatava spaa- ja saunakesusega külalistele mõnusat äraolemist. Suured on plaanid ka tulevikuks, sest järgmisel suvel saab hotell veelgi majutuskohiti juurde.

Wagenküll hotelli müügi- ja turundusjuht Liina Lõhmus selgitas Tõrva Teataja lugejatele lähemalt, mida uudne arendus pakub ja milliseid lisaväärtuseid on loodud.

Lossi ümbritsev imeline loodus pakkus juba aastakümneid tagasi nii mõnelegi loomeinimesele inspiratsiooni ja avaldus tema hilisemas loomingus, millest osa kirjutati valmis juba siinviibimise ajal. Oma osa ajaloolisel väljapanekul on kindlasti ka pulmadel, sest Taagepera loss on senini ja loodetavasti ka edaspidi üle Eesti tuntud kui meelispaik pulmade korraldamiseks.

Uus nimi aitab turustada

Taagepera on ülimalt hea mainega ja tuntud kohanimi Eestis ning nii paljud õnnelikud noorpaarid kui ka kokakunsti nautlejad on selle endale igaveseks mällu söövitanud. Nüüdsest on aga Taagepera lossil puhul kasutusel ka saksakeelne nimi Wagenküll. „Pigem on tegemist uue turundusliku nimega, millel on ajalooline seos varasemaga, ja püüame seda enda kasuks turunduslikel eesmärkidel ära kasutada ning seda just väljaspool Eestit,” selgitab Lõhmus, et nimi Taagepera loss kui arhitektuuri pärl ja muinsuskaitse all olev ehitus jääb ikka paralleelselt kasutusse ning neid dokumente ei muudeta. „Wagenküllini nimi pärineb aegadest, kui Taagepera piirkonda tunti nimega Vaoküla ning mõisnikud mugandasid selle enda jaoks saksapärasemaks,” avab nime tausta Lõhmus.

„Nüüd on aga loss saanud värske ja luksuslikuma ilme ning

pakutavate teenuste hulk on oluliselt laienenud ja seetõttu tundus nime muutmise otsus igati põhjendatud olevat,” selgitab Lõhmus.

Müügi- ja turundusjuhi sõnul seostub Taagepera nimega paljudel toredaid mälestusi ja lugusid, ennekoike just siin olnud sanatooriumi näol. „Neid lugusid saame hästi turunduslikult ära kasutada ja parimal viisil eksponeerida. Üks võimalus selleks on nii lossitorn kui ka tunnel-galerii, mis ühendab lossi ja Pargimaja,” räägib Lõhmus.

Ajalugu säilitatud

Olenemata soost või vanusest, soovivad kõik olla välja puhunud ja säravad ning terved ja õnnelikud. Selle on võtnud oma eesmärgiks ka Taageperas suure arenduse ette võtnud omanikud. „Meie oma lossispaas aitame omalt poolt kaasa, et kõik, kes meie juures on puhunud, seda kõike ka tunnevad ja kogevad,” räägib Lõhmus.

Vastavatavas spaakompleksis on pandud rõhku lõõgastumisele ja klientide erihoolitsusele, aga mitte see ei tee Wagenküllis omasuguste seas ainulaadseks. Peamine trump on ikkagi Taagepera lossi maagias ja ajaloolises auras. „Meie erilisus peitub meie arhitektuuris ja sellega seonduvas eripäras - juugendstiilis loss, 30ndate stiilis hotelliosa Pargimaja, mugavad ja privaatse toad Valitsejamajas,” selgitab Lõhmus, et looduskaunis ja rahulik asukoht soodustab aja mahavõtmist ja nautimist.

Spaa- ja saunakompleks on kujundatud arhitektuurilist eripära silmas pidades ja ajalugu säilitades. Näiteks on spaaosas näha laevolve, vanu tuhasiibri luuke ja muid ajaloolisi detaile, mis on säilitatud ja mida soovitakse ka külalistajatele eksponeerida. „Interjööritl on spaa hästi hubane, kuid samas elegantse ja luksusliku atmosfääriga. Spaa on lõõgastumist soodustavad helid, hubane valgus ning mitmed privaatsemad lõõgastus- ja puhkealad. Kõik hoolitsused

Hotell Wagenküll pakub väga luksuslikke ööbimisvõimalusi.

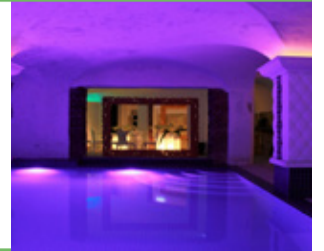

Taagepera mõisa peahoone on kindlasti üks Eesti kauneimaid ehitisi.

Saunal on eestlaste ja teiste läänemeresoome rahvaste elus oluline koht. Regulaarne saunaskäik, kerisekividelt kerkinud kuum leil ja vihtlemine kuulub tänapäevani iga õige eestlase ellu. (Foto: Egon Bogdanov)

Valguse ja värvilahendustega on kompleksis kõvasti vaeva nähtud. Seda on tehtud nii, et ajaloolist eripära pole kaotsi lastud.

Lossi fuajee oma rahuliku atmosfääriaga.

on inspireeritud looduslähedusest, samas oleme oma hoolitsuste väljatöötamisel lähtunud ajaloolisest eripärast,” räägib Lõhmus, et muuhulgas on olemas päevaspaa pakkumine meestele - „Särav parunihärra” ning naistele - „Parunessi ilu saladus”.

Spetsiaalsed pakkumised on tehtud eelkõige soovist pakkuda personaalset ja särasilmset teenindust, et majas tunneks iga klient, et on tere tulnud ning südamega teenindatud.

Uuendusi veelgi

Järgmise aasta suveks lisandub 30ndate stiilis ehitatud Pargimaja, kus on kokku 40 kaunist hotellituba. Toad on nii standard kui ka deluxe toad ja Pargimajas asub ka imeline sviit, mille akendest avaneb kaunis vaade lossile. Pargimaja on lossiga ühendatud läbi maa-aluse tunnel-galerii.

Võrreldes varasemate aegade, on kompleksil kindlasti edaspidi võimalus oma külastajatele pakkuda igapäevaselt enam kui vaid majutus ja toitlustus. „Tänu avatavale spaale hakkame olema oma külastajate jaoks igapäevaselt avatud ning saame pakkuda lõõgastavat puhkust tänu erinevatele hoolitsustele, mis on inspireeritud meid ümbritsevast imelisest loodusest.”

Kuuldus sellest, et legendaarne Taagepera loss, mis on alati olnud tuntud oma pulma- ja jahipidamisvõimaluste poolest, enam neid võimalusi ei paku, ei vasta tõele. „Kindlasti on oodatud meie majas nii pulmapeod kui ka jahiseltskonnad. Järgmiseks pulmahooajaks on juba nii mõnigi broneering,” räägib Lõhmus. Samuti tehakse head koostööd kohalike jahiseltsidega ja jahihooaeg

TAAGEPERA MÕIS

Taagepera mõis (saksa keeles Wagenküll – vana eestikeelse kohanime Vaoküla järgi). Mõisa on esmakordselt mainitud 16. sajandil.

1819 sai pankrotti mineva mõisa omanikuks kreisipealik ja Riidaja mõisnik Bernhard Heinrich von Stryk (1746–1829). Aastal 1822 andis ta mõisa omakorda üle oma pojale Magnus von Strykile (1795–1827), kellelt päris mõisa ainus poeg ja pärija Bernhard von Stryk (1827–1912), kes omakorda 1909. aastal kinkis toonaseks 370 000 rubla väärt mõisa oma pojale Hugo von Strykile (1860–1941).

Hugo von Stryki ja tema 1896. aastal Taageperal sündinud poja Percy von Stryki kätte jäi mõis 1919. aasta maareformini. Kuni 20. sajandi alguseni oli Taagepera mõisakompleks üsna tagasihoidlik. Sellest ajast on säilinud vaid üksikud ümberehitatud kõrvalhooned.

Sajandi algul alustasid Strykid Eesti ühe suurejoonelisema juugendstiilis mõisahoonet rajamist. Hoone projekteeris arhitekt Otto Wildau, kes oli projekteerinud ka lähedalasuvate Holdre ja Karksi mõisa peahooneid. Mõisahoonet ehitus kestis 1907–1912. Peahoone on nimetatud ka Taagepera lossiks. Peale võõrandamist kohandati hoone kopsusanatooriumiks. 1930. aastate lõpus valmis härrastemaja lähedusse Alar Kotli projekti järgi uus funktsionalistlikus stiilis sanatooriumihoone.

Vaimuhaigla ja sanatoorium asusid hoones 2002. aasta 1. juulini. Aastast 2002 on hoone eravalduses ja alates 2003 tegutseb seal hotell koos restoraniga.

on sel aastal juba edukalt alanud. Ehk kohalikele teadmata on see, et neile lisaks on lisandväärtust loodud ka muude aktiivsete tegevuste näol. „Ümberkaudne loodus on meie jaoks väga suur väärtus ning hea meelega saadame oma külastajad kohalikele matkaradadele, läheduses asuvasse rabadesse, pakume rattarendi teenust ning hea koostööpartneri abil korraldame giidiga matkasid tõukeratastel, lumeräätsadel, uiskudel jne,” räägib Lõhmus vaid mõnedest võimalustest.

Taskukohane restoran

Kui sõna restoran tekitab tihtipeale inimestes mõtteid kui väga kallist toitlustusasutusest, siis Taagepera ei

ole kasutanud seda taktikat ja hindu lakke löönud. Kui juba varasemalt oli restorani hinna ja kvaliteedi suhe väga hea, siis see traditsioon jätkub. Kas selline hinnapoliitika on tingitud sellest, et maitseelamuste pakkumisel ollakse siiski suunatud peamiselt kohalikule kliendile?

„Kindlasti mängib ka asukoht hinnapoliitikas rolli, kuid oleme veendunud, et ka selliste hindadega on võimalik kvaliteetset toorainest maitseanduid pakkuda. Hetkel on meil avatud üks restorani saal - Wagenküll, aga tulevikus soovime avada ka 30ndate stiilis restorani Kübar ja Kaabu, mis pakub peakoka poolt välja töötatud pidulikumat menüüd ja sinna

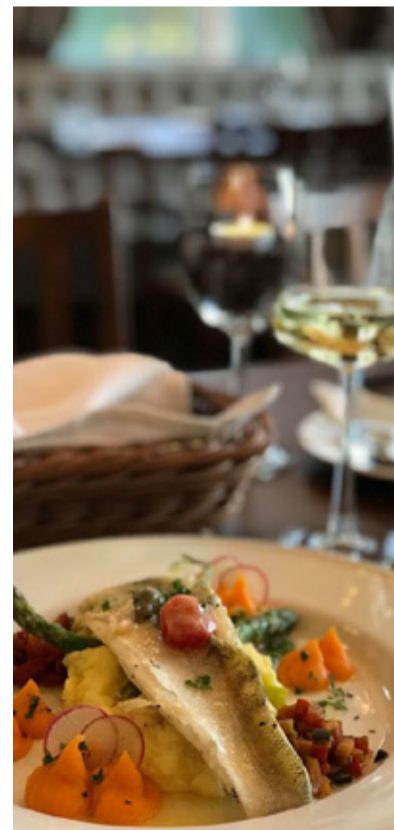
nautida maitseelamusi.

Rõõmustav on ka see, et uhke lossirestoran ei pea paljaks leida toorainet just ümberkaudsete pakkujate käest. Kohalike värskete saaduste kasvatajate ja piirkonna toidutootjatega tehakse tihedat koostööd värskete ja kohaliku tooraine leidmiseks lossiköögi tarvis. Samuti vahendatakse põnevaid töötubasid ja tegevusi, mida piirkonnas pakutakse. „Meie eesmärgiks on tuua Taagepera ja selle lähümbrusesse võimalikult palju külastajaid ja et lisaks meie majas pakutavale jätkuks neil toredaid tegevusi ka võimalikult palju piirkonnas kohapeal, et külastajate kohal viibimised aina pikemaks muutuksid,” räägib Lõhmus, et kohalike inimeste peale on samuti palju mõeldud.

Väliturud silmapiiril

Selge on see, et ainult kohalikule kliendile mõeldes läheksid Eesti majutusasutused kiiresti pankrotti. Seega tuleb vaadata ka Eestist väljapoole ja leida kliendid, kes oleks nõus Eestisse reisisid ka pealinnast kaugemale vaatama. Tõrva valda külastavate turistide arv peaks Taagepera arendusega seoses ka hüppeliselt tõusma ja kuigi ehk Otepää majutusnumbritele lähedale ei jõuta, on see suureks sammuks selle poole, et maakonnas ringi liikuvad turistid ei peaks majutusvõimaluste puhul ainult Otepää hotellide poole vaatama. Taageperas on ju neile võimaldatud palju omanäolisem peatuspaik.

„Kõik on oodatud ja teretulnud ning rahvus ei märgi siin olulist rolli. Oluline on, et meie poolt pakutav teda ajendas meile külla tulema,” näeb Lõhmus ka korduvkienditel olulist osa. Siiski tunnistab ta ausalt, et kui ajaloolise lossi arhitektuurilist eripära silmas pidada, siis paraku ei pruugi me olla spaa mõttes kõige mugavamad väikelastega külastajatele. Põhjus selles, et Wagenküllis puudub võimekus pakkuda lastele eraldi madala veetasemega basseini ja spetsiaalselt lastele mõeldud atraktsioone. „Küll aga sobime ideaalselt täiskasvanutele, paaridele, sõpruskondadele, töökollektiividele ja suuremate lastega peredele. Kindlasti oleme väga sobilik koht oma pulma-aastapäeva, firma sünnipäeva või mõne muu olulise sündmuse tähistamiseks,” näeb Lõhmus võimalusterohkust. Hetkel ollakse keskendunud turunduses eelkõige Eesti turule, kuid kindlasti suunatakse juba õige pea oma turundustegevus ka välis-turgudele, esmalt eelkõige naaberriikidesse, aga heade koostööpartneritega miks mitte ka kaugemale.

juurde sommeljee poolt koostatud spetsiaalset joogikaarti,” ei tule Lõhmuse sõnul uuendustest puudus. Restoran Kübar ja Kaabu hinnad hakkavad olema märksa kõrgemad kui restorani Wagenküll omad ja selle külastamiseks tuleb varuda aega, et tõeliselt

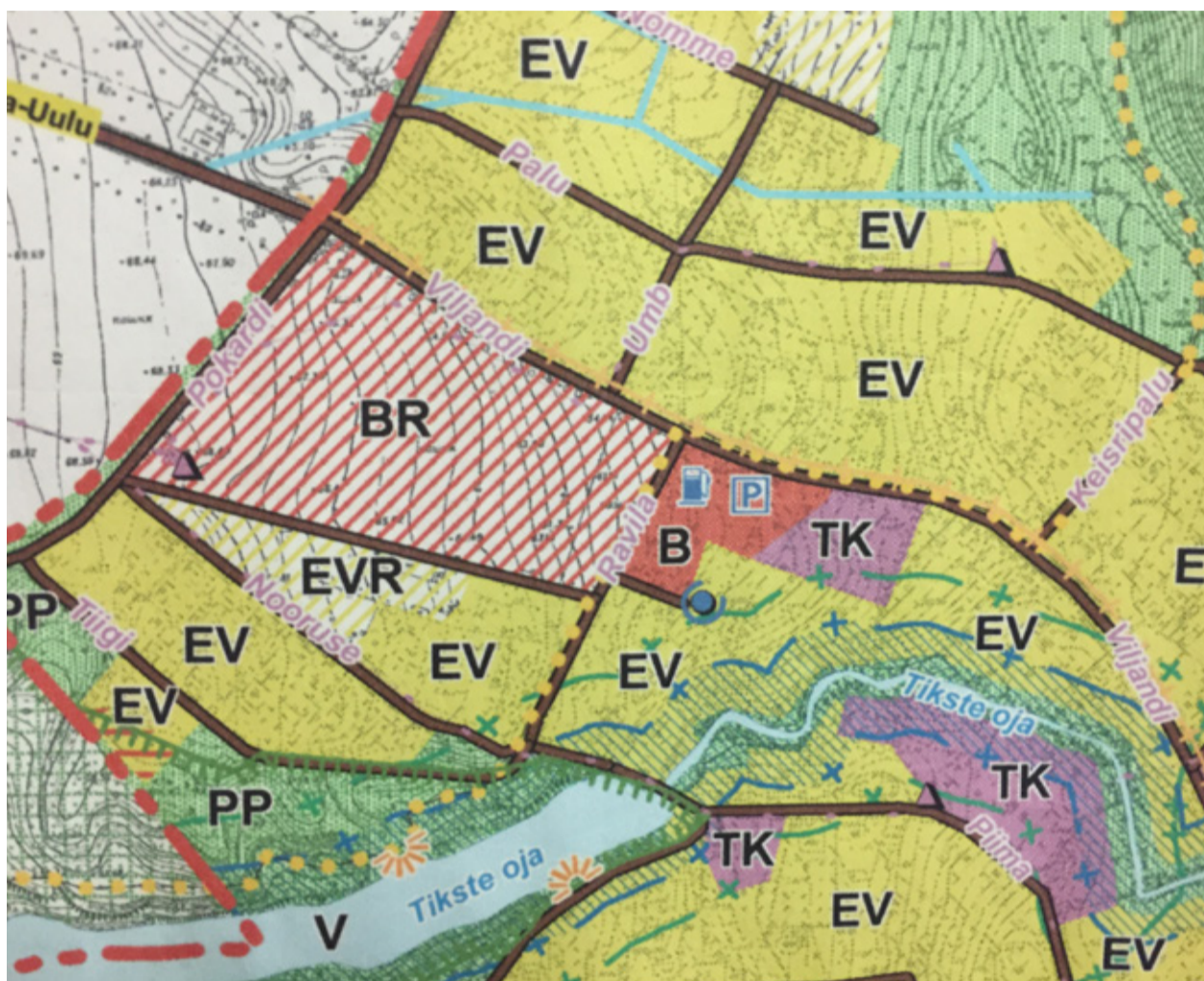
TÕRVA VALLA ÜLDPLANEERINGU KOOSTAMINE

Tõrva Teataja

Tõrva Vallavolikogu 18.09.2018 otsusega nr 33 algatati Tõrva valla üldplaneering ja selle keskkonnamõju strateegiline hindamine. Üldplaneeringu eesmärk on kogu Tõrva valla territooriumi ruumilise arengu põhimõtete ja suundumuste määramine. Üldplaneering koosneb kaardist ja seletuskirjast.

Kaardile on märgitud erinevate maa-alade kasutusfunktsioonid, mis iseloomustavad nii hetkeolukorda kui tuleviku arengusuundaid. Määratakse ära maa-alad elamuehituseks, uuteks tootmishooneteks, puhkamiseks jne. Kõrval oleval fotol on kujutatud väikest osa hetkel kehtiva 2004. aastal koostatud Tõrva linna üldplaneeringust, kus kollase ja tähistiga „EV“ on tähistatud pere- ja ridaelamumaa ehk siis alad, kus asuvad eramajad. Triibulise ja „BR“-ga on tähistatud äri- ja reservmaa ning tänasel päeval ongi seal Coopi pood. Uues, koostatavas Tõrva valla üldplaneeringu kaardil märgitakse Coopi poe osa juba kaubandus- ja teenindushoone maana.

Seletuskirjas on välja toodud ja põhjalikult lahti seletatud maa-alade üldised kasutamise- ja ehitustingimused.

Näide Tõrva linna üldplaneeringust.

Üldplaneering on aluseks detailplaneeringutele ja projekteerimistingimustele, mille põhjal toimub ehitiste kavandamine.

Üldplaneering ei ole küll krunidipõhine, kuid mõjutab meid kõiki. Üldplaneering paneb paika, misugust ruumi me enda ümber soovime. Üldplaneeringu koostamine on avalik protsess ning kohalike inimeste, ettevõtete ja erinevate organisatsioonide kaasamõtlemine on lausa hädavajalik. Oma soovist kaasatud olla üldplaneeringu koostamisel võib teada anda Tõrva Vallavalitsusele. Üldplaneeringu etapid, dokumendid, avalike arutelude ajad ja kohad avalikustatakse aegsasti nii valla kodulehel, Facebookis kui ajalehes. Lisainfot saab Tõrva Vallavalitsuse keskkonnaspetsialistilt (madis.mumm@torva.ee, 766 5318). Hetkel kehtivate Tõrva linna ja Põdrala, Hummuli, Helme valdade üldplaneeringutega ning Tõrva valla üldplaneeringu algatamisotsusega on võimalik tutvuda Tõrva valla veebilehel ja Tõrva Vallavalitsuse majas (Kevade 1).

ELURATAS VEEREB VAIKSELT JA TEGUSALT

Tiiu Vips

MTÜ P.S Eluratas juhatuse esinaine

Pensionäride Selts Eluratas tegutseb väga aktiivselt. Ühinguusse on koonduvad kõik teotahtelised ja rõõmsameelsed eakad.

Korraldame nendega suuri ja meeldejäävaid üritusi. Oleme läbi sõitnud terve Eestimaa, peaaegu terve Lätimaa ja nüüd püüame tutvust teha Leedumaaga. Hingeläinud sõidud on olnud Setumaale, Ida-Virumaale, oleme avastanud Peipsiveert, tutvunud sealse eluolu ja kultuuriga, Läänemaalt oleme leidnud ilusaid kohti, kuhu tahaks jälle tagasi. Lätis külastanud kõiki maakondi-piirkondi. Meeldejäävamad kohad on Aglona kirik, Leivamuuseum, Kristusmägi, Daugavpils, Ventspils, Liepaja jne.

Leedus merevaigurannik - see maa pakub palju avastamisrõõmu.

Tore sõit oli ka eelmise aasta jõulude ajal Soome, külastasime jõuluetes väikelinna Porvood, Loviisat ja imeliselt jõulupäraselt kaunistatud Helsingit. Mõtteid on palju ja ka avastamist veel jätkub. Õnneks on jätkunud ka rõõmsameelseid reisijad. Tänud neile!

Külastanud oleme ka laatasid igal aastal, meeldivamaks laadaks on olnud eakatele

Suvelõpupeo esineja Mathilde. Fotod: Tiiu Vips

Lüübnitsa laad, kuhu tahetakse jälle tagasi. Oleme ka ülemsootska valimisest Setumaal osa saanud. Vabaõhulavastustest oleme külastanud Vargamäel "Kõrboja perenaine" ja Pärnus Koidula muuseumi aias "Säärane mulk ehk sada vakka tangusoola" ja ka teisi etendusi.

Eakad on kõva tantsurahvas. Et saaks jalga keerutada ilusa muusika saatel, oleme korraldanud ka suuri pidusid tunnustatud muusikutega nagu Polero, Oravapoisid Oravalt, Nõöp, Aare, Lysill, Jauram jt. Tänud siinkohal toredale Noortekeskuse pererahvale, kes meid on nõus

võõrustama oma maja saalis.

Oleme austanud oma ühingu kōr- gesse ikka jõudnud eakaid, samuti saanud jõuluvanalt pakid.

Selle suve meeldejäävaim üritus oli "Õõserenaad" meie ühingu ühe pere

Lümatu talus. Süütasime lõkkeküünlad õhtuhämaruses, kõlasid viiulihelid Katrini ja Varje esituses. Lavale tulid oma lummatavate mustlastantsudega peaaegu nagu mustlased ise. Ööpimedus koos tulede ja viiulihelidega tekitas väikese värina hinge. Kirsiks tordil oli meie ühingu liikme Allani poolt tehtud üllatus - vägev ilutulestik. Ei jõua

Norra reis.

neid toredaid inimesi ära tänada, kes on meiega ja kellega saab korda saata palju.

Pidudel on meid käinud rõõmustamas Maie Kala oma lauljatega, Eideratas, ans Hermes, Mandala, Absurda showtantsijad Viljandimaalt, lasteaed Mõmmik lapsed, Lahedad Mutid, Küla Karla, tantsutrupid Filing, Mathilde jt.

Suve saatsime ära sõiduga Haapsallu ja suvelõpupeoga koos ansambliga Polero. Haapsalut avastasime suverongi "Peetrikesega" kohaliku giidi saatel, tagasiteel käisime seni veel meil avastamata Puise Nina talus, kus

maitsva toidu ja punase veini klaasi juures meenutasime tehtut ja kogusime mõtteid uuteks tegudeks.

Ilma toetajateta poleks võimalik neid üritusi korraldada, siinkohal tahaks tänada Eesti Kultuurkapitali, vallavanemat, Omavalitsuste Liitu ja eakaid, kes panustavad omaosalusega. Bistrootublisid kokkasid, Noortekeskuse peret, Kultuurimaja juhtkonda ja giid Alarit, kellega on mul juba kauaaegne koostöö, ja kõiki teisi, kes on panustanud oma aega ja tahtmist ning on viitsinud korraldatavatest üritustest osa võtta. Tänud kõikidele!

ONKOKIRURGIST KIRJAMEES VELLO PADRIK ÜLLITAS RAAMATU

Tõrva kirik-kammersaalis on aastast 2000 toimunud kohtumistesari „Juured”- tuntud inimesi Helme kihelkonnast. Nende kohtumistega seoses oleme koju tagasi kutsunud meie kodukoha tuntud inimesi. Aastal 2013 16. novembril oli meie külaliseks nimekas Eesti onkoloog Vello Padrik.

Sel pikajalise sarja järjekorras 155. kohtumisel rääkis dr Padrik oma eluteest ja -tööst. Tagasivaade lapsepõlvemaale Aitsras ja Holdres, kooliaeg Valga Gümnaasiumis, Tartu Ülikoolis, perekonnast, raskest, kuid üllast ametiajast, tööst onkoloogina ning teenitud vanaduspõlvest.

Vello Padrik ei rääkinud aga meile oma suurest huvist meditsiiniajaloo kogumise vastu haiglates töötades, oma kolleegidest ega kavatsusest avaldada kogutud materjalide põhjal raamatuid.

Tänavuse aasta 8. septembril toimus ERMi konverentsisaalis Vello Padriku poolt koostatud raamatu „Eesti vähiravi ajaloo – kilde onkoloogia arenguteelt” esitlus.

Raamatu esitlussaalis olid aukohal doktori poolt varem avaldatud raamatud: „Arstiabist Räpinas läbi kolme

Tõrva-Helme delegatsioon raamatuesitlusel. Foto: Erakogu

sajandi” I ja II osa, „Onkoloog professor Karl Kull”, „Eesti kirurgias” I ja II osa, ning „Arstiabist Helme kihelkonnas läbi sajandite”.

Seistmenda raamatu „Eesti vähiravi ajaloo” esitlusüritusele ERM-i saali oli kogunenud enam kui 150 inimest, nende hulgas ka Tõrva-Helme

delegatsiooni esindajad.

Vello Padriku seitsmes raamat on onkoloogia arenguteest, raskest haigusest, millega on inimkond võidelnud sajandeid. Raamat annab huvitavaid haiguse diagnoosimisest ja ravist pika arengutee tulemusel meil ja mujal maailmas.

Arstid on oma artiklites positiivselt meelestatud uute teadusaavutuste rakendamise suhtes võitluses raske haigusega.

Kuigi vähk on tõusmas surma põhjustes Eestis esimesele kohale, annab Vello Padriku äsja ilmunud

raamat ja selles sisalduvad väga arukad tipp tehnoloogiate artiklid lootust haiguse raviks ja paranemiseks. Teadus ja meditsiin on need, millele võime oma lootused rajada!

Uhkustundega Helme kihelkonna onkoloog kirjamehest mõtteid avaldanud Ilmar Köverik.

RIIDAJA KOOL

tähistab oma 185. aastapäeva

24. novembril 2018.
Aktuse algus kell 17.00.

Osavõtumaks eelregistreerimisel kuni

16.11.2018. a 10 €

tasuda kooli või pank Heli Veerme a/a
EE802200221024271115

(selgituses märkida nimi ja lõpetamise aasta).

Kohapeal makstes osavõtumaks 15 €.

Täpsem info ilmub kooli kodulehel

www.riidaja.edu.ee.

PUURKAEVUDE JA MAASOOJUS PUURAUKUDE
PUURIMINE, PROJEKTEERIMINE NING HOOLDUS.

VEE- JA KANALISATSIOONITORUSTIKU RAJAMINE,
REOVEEMAHUTITE, SEPTIKUTE, BIOPUHASTITE,
SÜVAVEEPUMPADE JA VEEFILTRITE
PAIGALDUS, HOOLDUS, MÜÜK.

+ 372 55 694 310 info@puurvesi.ee
www.puurvesi.ee

Soodapritsitööd

Värvimistööd

Liivapritsitööd

Tööstushoonete
renoveerimine

+372 5837 5516

www.proprits.ee

THKK müüb

**Lõhutud lepa
küttepuid,
pikkustes**

**25 kuni 60 cm.
Hind 34 kuni 36€.**

**Tasuta transport
Tõrva linn
(kuni 5 km linna
ümbruses)**

Tel: 56 51820

Koduveis saab suguküpseks umbes ühe aasta vanuselt. Lehm sünnitab harilikult ühe, harvemini 2 või rohkem vasikat.

Arvatakse, et Maal elavad 1,3 miljardit veist paiskavad igal aastal õhku 70 miljonit tonni metaani, mis moodustab veerandi atmosfääri lisanduvast metaanist.

VEISEKASVATUS – KAS MEIE KAUBAMÄRK? 2. OSA

Lea Margus

Nagu juba eelmise numbri järgi arvata võis, on veisekasvatavad ka oktoobrikuu fookuses. Loomakasvatust saab teha väga erinevat moodi. Saab teha suurelt, kaasates palju tehnikat, ehitades uusi hooneid, suurendades pidevalt toodangut, ja saab teha missioonitundest ja tagasihoidlikumalt. Lood, kuidas talupidamiseni jõutakse, on aga alati lugemist väärt.

Noored talunikud leiavad motivatsiooni ka argipäevast

Koorkülas asuvat Tõntso Agrot saab nimetada edukaks ja kaasaegseks põllumajandusettevõtteks. Lisaks sellele, et tandemina firmat juhtivad öde ja vend Triinu ja Lauri Kõressaar selle hiljutisest „piimahinnakriisist“ välja töid, plaanitakse lüpsikarja veelgi suurendada. Talvel valminud uued farmihooned ootavad kannatlikult uute piimaandjate pealekasvu.

Tõntso Agro OÜ alustas 28 aastat tagasi Tõntso taluna, kus Lauri ja Triinu pedagoogidest vanemad oma elus uue lehekülje keerasid ja proovisid kätt talupidajatenä. Alustasid päris algusest, ostsid võsastunud, varemeis talukoha ja puhusid sellele elu sisse. Esimesteks hoolealusteks olid sead ja paar tiinet lehmullikat.

Eks sealt noorem põlv loomaarmastuse ja talumajandamise oskuse sai ja kui vanemad enam taluga tegeleda ei jaksanud, tundus nende töö ülevõtmise loomulikuna. Samas oli see ka tõsine mõtlemise koht, nimelt: kuidas taluga edasi minna? Selleks ajaks oli olemas 48-kohaline lõaspidamislaut. Kas jätkata piimakarjaga või proovida muud? Pealegi käisid Lauri ja Triinu mõlemad sel ajal koolis ning kumbki oli kõrgkoolis sootuks teise eriala valinud: Lauri ehituse, Triinu geenitehnoloogia. Aga pealehakkamist jagus ja vana talukoha varemeile rajatud väiketalust on saanud noorte jõul kaasaegsete tootmishoonetega tunnustatud põllumajandusettevõtte, kus kasvatakse holsteini ja eesti punast tõugu piimakarja.

Kahtlemata oli suureks tunnustuseks ka presidendi külaskäik piimafarmi. „Hästi tore oli täna teist ettevõtet külastades taas kohata noori, kes jätkavad oma vanemate elutööd. Triinu ja Lauri Kõressaar on oma vanemate loodud Tõntso Agrot juhtinud viimased 7 aastat ja selle

Möödunud talvel valminud farmiosas tunnevad piimaandjad end märksa mõnusamalt. Fotod: Lea Margus

Vastne poegimislaud loob eesootavale poegimisperiodile hoopis uued ootused: loomadel on privaatsust ja avarust ning töötajatel kergem.

ajaga on talu muutunud moodsaks 320-pealise lehmakarjaga piima- tootmisettevõtteks,“ jagas president Kersti Kaljulaid peale külaskäiku emotsiooni sotsiaalmeedias.

Kui aastal 2013 sai valmis PRIA toel laudakompleks, siis möödunud talvel ehitati sellele juba laiendus ja lisaks veel ülimalt loomasõbralik poegimislaud ja kaks hoidlat. Samuti toetuse abil, lisaks mitte just väike omaosalus.

Just äsjamainitud loomasõbralikkus hakkab kõrva jutuaajamisest noorte talunikega ja hiljem, ringkäigu ajal, ka silma. „Meie esimene reegel on, et looma heaolu peab olema tagatud,“ kinnitab Triinu ja selgitab, et loomadel on vabapidamislaudas, võrreldes lõaspidamisega, palju parem. Kasutatakse põhkallapanu, mis samuti, võrreldes asememattidega, on loomasõbralikum. „Kahjuks peavad lehmad laudas olema, sest karjatamiseks maad ei jätku, mullikatel on võimalus olnud

karjamaal käia, ehkki tänavu see võimalus piirdub õueaedikuga.“

Ka viimastine, möödunud talvel valminud farmiehitusetaap sai teoks loomade heaolu silmas pidades. Lüpsilauda laiendus võimaldab suurendada piimakarja valgusküllases ja avaras poegimislaudas, kus hakkavad paiknema lõppteinid ja värskelt poeginud lehmad ning vasikad oma esimesel eluperioodil, ootavad puhata põhiasised asemesid uusi karjaliiikmeid. Suvisel ajal on poegimised harvad ja tõsine töö siin läheb lahti alles vastu kevadet. „Just vastupidi, tänapäeval tasub paremini ära piimafarm, kus rohkem piimaandjaid. Meil oli just vaja farmi tasuvamaks muuta, et uutele kriisidele tugevama vastu minna,“ oli Triinu vastus arvamusele, et küllap see ehitamine ja laienemine praegusel jal üks julgustükk ole. „Hetkel farmis pea 400 lüpsilehma, võimalus on ära paigutada umbes 600 lehma.“

Positiivne on ka, et uutes

laudahoonetes on töötajatel lihtsam – palju vähem on käsitsitööd ning poegimisperiod on stressivaesem nii loomale kui inimesele. Lauri sõnul kuluks veel mõned ehitised ära: noorloomalaut, mõned hoidlad, näiteks kuiva koresööda hoidla. Kuid lüpsikarjale mõeldes on nüüd kõik esmavajalik olemas.

Söödaga on sel aastal nagu kõigil. Veidi keeruline. Siiski arvab Lauri, et vaatamata põuasele suvele, saadakse hakkama. „Suure tõenäosusega tuleb meil teha ratsioonis muudatusi, näiteks noorloomad rohkem põhu peale, et silo kokku hoida,“ lisab ta.

Loomasööt kasvatatakse loomulikult ise ja selle tarbeks on Tõntso Agrol enam kui 900 hektarit haritavaid maad ning vajalik masinapark. Ka töötajaid on keskmiselt kümne ringis, kuigi just viimastega on seotud maaettevõtja ühed suuremad mured. Praegu ei ole farmi suurus veel selline, et oleks otstarbekas palgata farmijuhatajat, veterinaari või

Tavaliselt on veisel kõige suurem piimatoodang pärast kolmandat või neljandat tiinust.

1974. aastal lüpsis legendaarne Leida Peips igalt lehmalt 5200 kg piima ja sai selle eest Lenini ordeni. Sellise keskmise koguseni polnud näiteks Lätis ja Leedus jõutud isegi aastaks 2010.

agronoomi. Need tööd on noortalunike enda teha, suures osas ja asjatundjatega konsulteerides.

Mida riigi poolt oodata? „Mis sa ikka ootad, sealt ei tule midagi,“ on noortalunikud kriitilised. „Oodata võid ju igasuguseid asju. Lõuna-Eesti eripära on ju arutatud küll ja küll. Meil on põllud väiksemad, transport sadamasse pikem, infrastruktuur halvem – pole teid, kus vedada,“ loeb Lauri üles paljuräägitud kitsaskohad. „Praegu siia sõitsite, ei ole ju midagi kiita? Samas praegu on teed parimad. Ma ütleks, et enne mai keskpaika neid meil lihtsalt ei olegi.“ Näitena toovad ettevõtjad olukorra sel kevadel, kus ühtäkki oli riigiteele, kohta, kus lõpeb asfalt, paigaldatud kümne tonni massipiirang. Hommikul aga pidi tulema piimaauto. Nutta või naerda? Alles mitme helistamise peale õnnestus hommikuks saada teelõigule eriluba.

„Töötajate osas, mida riik võiks teha: spetsialiste rohkem välja koolitada,“ lisas Triinu. „Töötukassa süsteem on ju selline, et aitabki inimestel niisama ära elada, teine asi, hästi palju tuuakse Eestisse sisse välis-tööjõudu. Sealjuures on kohustus maksta eelmise aasta Eesti keskmist brutopalka, mis on tegelikult üsna kõrge, arvestades kohalike palkasid ja töö spetsiifikat.“ Ka Tõntso Agros on hetkel palgal ukrainlasi. „Oleme leidnud kolm väga head töötajat, aga oleme ka tagasi saatnud.“ Lauri sõnul on nende seas küll asjalikke ja hakkajaid, kes tahavad õppida ja kes ei ole kinni „vene aja mentaliteedis“, et farm on kolhoos, seega riigi oma. Ja riigi oma - see on eikellegi oma.

Kuigi kolm asjalikku Ukraina noormeest leevendavad veidi töö-käte puudust, otsitakse siiski lisa. Võimalus kohapealt tubli inimene farmitööd tegema leida on ettevõtjate sõnul nullilähedane. Sarnast

arvamust on olnud kuulda ka mujalt Eestis ja hiljaaegu lõpetas just samal põhjusel piimakarjapidamise kohalik talupidaja. „Üks asi, tööharjumust ei ole, teine asi on: noored arvavad, et maatöö on raske, eeldavad juba. Sest ema-isa ütlevad ka,“ arutleb Lauri. „Tegelikult ei ole ju, kui tänapäevast tehnikat vaadata, hooajati on küll pikad tööpäevad, kuid see on selle ala spetsiifika.“ Samas lisab Triinu tunnustavalt, et inimesed, kes nende juures täna töötavad, on oma ala spetsialistid.

Lauri ja Triinu sõnul ongi üks probleemidest, et koolid on tasuta. „Ülikoolid võiks ikka tasulised olla, samas võiks anda ettevõtetele võimaluse stipendiume maksta.“ Praegu on nii, et riik maksab koolid kinni ja inimene läheb näiteks Soome tööle.“ Lauri lisas, et Lõuna-Eestis on muresid palju, neist võibki rääkima jääda. „Aga töö tahab tegemist, kui me juba selle paadi peale astunud oleme, kuhugi enam hüpata ei ole. Tuleb jälle kusagilt mingi motivatsioon ja...“

Vanemad on kindlasti uhked tehtu üle? „See on natuke kahe otsaga. Muidugi on neil hea meel, et nende alustatu viiakse edasi. Samas just nemad näevad kõige täpsemini, mida me Triinuga siin teeme, füüsilist ja vaimset pinget,“ tõdes Lauri, et neil õega on tööpäevad päris pikad.

Kas noored ise päevast päeva rakked olles puhkepäevi ka näevad? „Kaks nädalat veel on sellist korralikku rabelemist ja siis saab juba rahulikumalt võtta,“ arvas Lauri ning Triinu lisas, et tegelikult ei ole aegagi väsimusele mõelda, vaid sellele, mis on järgmine asi, mis tuleb ära teha. „Puhkus?“ küsib Lauri. „Mina peale hooaega käin ikka natukeseks ajaks ära, muidu ... peas lähevad prioriteedid sassi – mis on tähtis, mis ei ole.“

Väiketalud püsivad sageli vaid missioonitunde najal

Et talupidamine ei pea tingimata tähendama uhket masinaparki ja moodsaid hooneid ja et maaettevõtte võib toimida ka järjepidevusena vanemate talus, saab näha Puidel Vana-Romsle talus. Ettevõtja ja talu perenaine Anneli Mumm leiab, et jah, raske on, kuid teisiti ka ei tahaks.

Vana-Romsle talu kauni vaatega Jõku jõe ostsid Anneli vanemad, kui praegune perenaine oli kahene, enam kui 40 aastat tagasi. „Ostsid talukoha ja pidasid siin piimakarja. Sel ajal oli lihtsam, ei olnud nii palju käske ja keelde,“ võrdleb tänane perenaine endist ja praegust.

Ennast peab ta väiketalupidajaks, talupidamist aga koguni hobiks. Et mõneti on väiketalu pidada keerulisemgi kui suurt ja need püsivadki sageli pelgalt missioonitunde peal, sellega on perenaine nõus.

Maad ei ole kasutada just ülearu palju. „Ümber talu on hektareid vähe, varem kasutasime kõrvalkinnistust karja- ja põllumaana, kuid see osteti ära.“ Rendimaad ei ole Vana-Romsle perenaise sõnul niisama naljalt saada: konkurents on kõva, liiati saavat „suured“ pakkuda niisugust rendihinda, millega võistlemine ei ole väiksemal talunikel jõukohane. See kõik seab piirid ette: olemasolev maa katab ära väiksema veisekarja vajadused.

Karjas on keskmiselt 70 looma, peamiselt ristandid. Kunagisest piimakarjast on pikkamisi saanud n-õ lihakarja, järel paar-kolm lüpsilehma - oma pere tarbeks.

Talutööd saavad tehtud enamasti ikka oma pere jõul. Pere, see on Anneli elukaaslane Taivo ja lapsed. Kuuest järeltulijast vanim on juba kodust lahkunud, neli on kooliealised, kõige noorem, neljane pesamuna Tauri aga on ema rõõmuks veel kodus ja alles järgmisel aastal lasteaeda minemas. „Praegu ikka jõuame, aga kui lapsed ükskord suurend ja kodust ära, siis ei tea,“ mõtiskleb ema ja tõdeb, et lapsed ei ole veel märku andnud, et tahaks tulevikus siin talu pidama hakata. „Noored tahavad praegu kõik oma elu peale minna ja ma arvan, et palgatööga elavad nad ka paremini ära. Eks ka lapsed ole seda maaelu raskust kogunud. Saab ju kivikorjamised ja muud vajalikud tööd ikka nendega koos tehtud,“ selgitab Anneli. „Meil ei ole kõik nii mehhaniseeritud ja paljud tööd käivad ikka lihtsal moel.“

Kui pere suuremad lapsed on koolis, siis pesamuna on emaga kõikjal kaasas.

Talveks varutava loomasöödaga, nagu mujaltki kuulda, on sel aastal kitsas ka siin, Romsle talu põldudel ja heinamaadel. Heinakasv oli ju kidur ja kuigi veel oktoobri alguses käib hoogne silotegemine, arwab perenaine, et puudus tuleb kätte. „Küllap tuleb sel aastal juurde osta, kui aga on, kust osta.“

Tundub, et nagu rõõme, jagub väiketalus ka muresid. Samas, võrreldes „suurtega“, paistavad olemuselt optimistliku pereema mured väiksemad, n-õ maisemad: pole pangalaenu ega paraku ka võimalusi suuri toetusi kasutada. „Meil on müügitulud väikesed, seega ei saa suuri plaane teha,“ tõdeb Anneli. „Muidugi, PRIA rahasid ikka saab, selle paigutame uuesti talupidamisse, põhiliselt tehnikasse: uut tehnikat ei jõua osta ja vanade masinate remont on kulukas.“ Talupidaja lisab veidi mõrult muiates: „PRIA rahast klaarid võlad ära ja siis elad jälle edasi.“ Mis on tõsiasi enamiku talupidajate jaoks.

„Kunagi ei tea, kuidas ja milliseks elu kujuneb, sellepärast ei ole

me siin ka riski peale läinud ja suuremate investeeringute katteks laenu võtnud,“ selgitab väikeettevõtja oma põhimõtteid. Praegu võiks ju tema sõnul rahulgi olla: talu annab ülalpidamise, maksud saab makstud, kuid kas omale ka tehtud raske töö eest arvestatavat palgaraha jagub, sellele jätab perenaine targu vastamata.

Ettevõtlus maal? Selle kohta arvab talupidaja sarnaselt mitmega, et liiga palju on ahistavaid reegleid ja et talutoodangu müügi juures võiks olla vähem kaikkaid kodarais. „Muidugi, mingi kontroll peaks olema, kuid inimene võiks saada lihtsamini kätte oma kodukoha lähedalt kohaliku toidu: piima, liha, munad, aedvilja...“

See, et vaatamata põuasele suvele, kehvale heinasaagile, kodumaisele põllumajanduspoliitikale ja lugematutele maaettevõtja väikesetele igapäevamuredele, naine oma optimismi on säilitanud, ei üllatagi akki enam. Väikemees Tauri tuleb emaga koos karjamaale oma lemmikvissile pai tegema, samal ajal karvast karjavalvur Bosset manitsedes. Ilus ja lihtne.

Farmi laiendamine võimaldab oluliselt tõsta lüpsikarja loomade arvu.

Tauril on karja hulgas oma lemmik, põdrakarva mullikas.

KUIDAS TÕRVA MEHED HIRMUTASID KOREA PÄÄSTJAJD

Karl Kirt

10. - 17. septembrini toimusid Lõuna-Koreas Chungju linnas järjekorras 13. päästjate maailmamängud. Eestit esindas mängudel 10 päästjat üle Eesti. Tõrva komandost osales mängudel Alor Kasepõld, Kristjan Mikk, Timo Laks ja Mikk Palover ning Valgamaa päästepiirkonnast Alari Kais. Mehed tõid mängudelt kokku suisa 48 medalit, mille sekka kuulus nii individuaalseid medaleid kui ka meeskondlikke.

Sellest, et võistlus oli väga suurejooneline, annavad aimdust mõned numbrid. Võistlustel osalesid 65 riigi esindajad ning võistlustulle asus 6757 erinevat päästjat. Seega põhjust Eesti koondisel uhke oma medalisaagi üle olla on kindlasti. Kui võiks arvata, et päästjate mängudel on spordialad seotud peamiselt päästetöös ette tulevate ülesannete lahendamise, siis niimoodi see päris ei olnud. Osaleda sai väga erinevatel spordialadel Näiteks oli kavas vibulaskmine, sulgpall, käesurumine, fitness, piljard, bowling, pokker, aga ka traditsioonilisemaid võistlusala, nagu maraton, sõudmine, ujumine, kergejõustik ja nii edasi. Sekka ka tuletõrjajate spetsiifilisi alasid. Kokku oli võimalik osaleda 75 erineval võistlusala.

Pikad päevad

„Tuletõrjeauto sõit oli kohe ilusti kenasti plaanis meil. Siia maani kiidan meie mehi – esiviisikus oli 5 meie meest. Oli ka selliseid alasid, mida tegime lõbu pärast, nagu näiteks paintball,“ rääkis Eestit esindanud Tõrva komandopealik Alor Kasepõld. „Olid päris rasked tööpäevad. 8 päeva järjest tuli kell 7 ärgata ja öhtul suhteliselt hilja magama,“ lisas ta.

„Meie jaoks oli kõige tähtsam ja raskeim ala füüsiliselt „toughest firefighter alive (TFA)“ ehk pitsu-mehe võistlus. Seda me põhimõtteliselt ka kõik tegime, paar meest ei saanud seda teha,“ rääkis Eestit esindanud Tõrva päästekomando meeskonnavanem Kristjan Mikk. TFA koosneb neljast alast: vooliku-, elupääste- ja torniharjutusest ning Koreas oli neljandaks alaks trepijooks. Kõike seda tuleb läbida täisvarustuses. Sellel alal võitis Eestit esindanud Võru päästekomando päästja Harri Jaokit oma vanuseklassis teise koha. Täpseid protokolle pole veel üles pandud, seega teised mehed oma kohti ei teadnud päris täpselt öelda, kuid esikümnesse tuli nii mõnigi.

„Enda jaoks oli raskeim sõudmine. Tegime ka koos trenni selle ala jaoks,“ rääkis Kasepõld. Kristjan Mikk lisas, et alguses arvati, et tegu on klassikalise sõudmisega, kus neli meest paadis. „Seal avastasime, et hoopis viis

Eesti kuldne meeskond pärast paintballi lahingut. Fotod: Rauno Ojamägi

meest on paadis ja üks neist on roolija. Pidime asju ringi mängima, aga saime söidetud ja saime ka medali.“ Alor Kasepõld lisas, et tänab Tartu treenerit, kes mehed medalile viis.

Medalid aina sadasid

„Enne mängu harjutasime peamiselt TFA-ks, mis oli üks meie põhialasid. Muud klassikalise ettevalmistust ei olnud, nagu näiteks kaks kuud kergejõustikku,“ ütles Kasepõld. „Vaatasime enne võistluste algust, millised alad on ja kui keegi oli varasemalt seda teinud, siis panime end kirja,“ lisas Mikk.

Meestel läks hästi meeskondlik

paintballi võistlus. Osalt võis asi olla ka selles, et juba enne võistluste algust oli Eesti mehi kardetud. „Eks see kartmine tuli meie välimuse pärast. Meil võistkonnas üpris suured mehed. Suured habemed ees ja üleüldse karmid mehed. Vastas olid Korea mehed, kes olid meist ikka palju väiksemad,“ naljatles Kristjan Mikk. Paintballis tuli Eestile kuld.

Mehed tõid kamaluga medaleid kergejõustikust. Tõrva komandost tõi Timo Laks neli medali. „Meeskondlikult tegime 4x400 meetri jooksu,“ kommenteeris Mikk kergejõustikuvõistlust. „Sealt tuli napilt

kolmas koht.“

„Ilmselt kõige lähedam võistlus peale paintballi oli firefighter bucket brigade, mis oli täiesti uue ülesehitusega takistusjooks. Takistusjooksu lõpus tuli ämbriga joosta ja täita väikest nõud,“ rääkis Alor Kasepõld. „Seal sai appi tulla ka jala vigastanud päästja, kes aitas oma meeskonna kolmandale kohale.“ Sellelt alalt võtsidki Eesti mehed nii hõbeda kui ka pronksi.

Eesti meeste head esitused polnud ainuke põhjus, mis laiemat tähelepanu pälvis. Mehed langesid ootamatult suure tähelepanu alla

oma välimuse tõttu. Nimelt oli Eesti koondisel ühtne ja spetsiaalselt võistluste jaoks valmistatud vorm, mille valmimisele aitas kaasa Päästeamet. „Kui teiste riikide esindajatel olid ainult spordiriided seljas, siis meil oli väga viisakad püksid ja pintsak. Kui avatseremoonial ringi käisime, siis tund aega järjest taheti meiega pilti teha. Lõpuks pidime lihtsalt minema jooksuma!“ kirjeldas Alor Kasepõld. Teised võistlejad tegid Eesti koondisest pilte, et näidata oma ülemuste, kuidas üks koondis peaks välja nägema. „Täname väga Päästeametit, kes meile sellise võimaluse andis,“ tänas Kasepõld Päästeametit, kelle abiga ühtne meeskonnavorm soetati.

Toetajate abiga

Mehed said ohtralt suhelda teiste riikide esindajatega, et vahetada kogemusi ja mõtteid. „Meil oli ka Euroopast vanu tuttavaid, kellega oleme võistlustel kokku saanud. Suhtlesime palju ka kohalikega,“ kirjeldas Mikk. Alor Kasepõld lisas, et talle meeldis kohalike Korea päästjatega suhelda, sest nendel tuleb kasutada oma töös ka palju nõõripäästmist seoses mägise maastikuga. Üldiselt tõdesid mehed, et päästetöö on kogu maailmas oma olemuselt väga sarnane.

Lõuna-Koreasse minek polnud odav lõbu. Selleks tuli koguda raha. Eelmisel aastal sai osta päästjate kalendrit, millega sai päästjaid toetada Lõuna-Koreasse minekul. Kalender kogus üle Eesti suurt meediatähelepanu. Eesmärgiks oligi koguda raha võistlustele minekuks. Kalendrite müügiga sai katta võistlustel osalemise tasu ning kindlustuse. Mehed tõdesid, et raha kogumise kõrval oli eesmärgiks enda tegemisi rohkem tutvustada. Küsimuse peale, kas ka 2019. aasta kalendrit on lähiajal võimalik osta, mehed pead ei andnud. „Kindlat midagi veel ei ütle, aga mõte on,“ ütles Kasepõld. „Täname kõiki oma toetajaid, kes meid aitasid ning lasid meil Eestit Lõuna-Koreas esindada,“ ütles lõpetuseks Alor Kasepõld.

Järgmised päästjate maailmamängud toimuvad kõigi eelduste kohaselt 2020. aastal Taanis, kuhu meestel on kindel plaan minna.

Eesti koondis esindusvormides ootamas oma avatseremoonia staadioniringi.

TÕRVAKAS IVO SULTS TULI BAGIKROSSIS BALTI MEISTRIKS!

Egon Ilisson

Balti meistrivõistluste neljas ja viimane etapp toimus Leedus Sakiai rajal. Finaalis supersõidu teinud Sults lõpetas otsustava etapi kolmandana, edestades põhifavoriiti kodupubliku ees võistelnud Lugauskast, kes jäi tema selja taha neljandaks. See garanteeris ka Baltikumi parima tiitli.

Selline paremusjärjestus andis Sultsile etapilt 15 punkti, Lugauskas kogus neljanda koha eest 13 punkti. Kuna enne IV etappi oli Lugauskas 45 punktiga liider ja Sults 44 silmaga teine, siis sai Sults lõppkokkuvõttes magusa võidu, kogudes 59 ja Lugauskas 58 punkti.

Sultsi sõnul õnnestus see hooaeg kokkuvõttes hästi. „Enne hooaega oli tehnikaga väga palju tööd, kuna oli plaan osaleda ka ühel Euroopa meistrivõistluste etapil, siis tuli bagi FIA (Rahvusvaheline Autoliit - toim) normidega vastavusse viia,“ rääkis Sults ajamahukast ettevalmistusperioodist.

Väga napilt enne Bauska EM-i etappi saadigi bagi valmis, kuid kahjuks ei jõutud kõiki vajalikke asju üle vaadata ja see esimene võistlus läkski nende tehniliste probleemide nahka. „Ülejäänud hooajal suuri probleeme ei esinenud. Mõni väiksem elektrisüsteemi viga ikka juhtus, kuid need ei mõjutanud üldist tulemust,“ tunnistas Sults, et kiirus oli hea juba eelmise hooaja kahel viimasel sõidul. „See aasta üritasin hoiduda avariidest ja mitte liigseid riske võtta. Nagu tulemusest näha, siis see ka õnnestus,“ on bagimeister rahulolev.

Väsitavad võistlusreisid, mis röövivad ka palju öötunde, tähendavad seda, et töö ja puhkehetked tuleb väga täpselt paika panna.

Fotod Egon Bogdanov

Õnn kulus ära

Esimesel Balti meistrivõistluste etapil oli Sults esimene, teisel teine. Kolmandal etapil toimus finaali stardis väike kokkupõrge ja mees sai alles kümnenda koha. Neljandale etapile minnes oli meistritiitli võimalus lausa neljal võidusõitjal. „Mulle algas viimane etapp hästi. Ajasõidus olin teine. Finaali läksin eelsõitude põhjal ka teiseks. Finaalsõit ise oli kannatuste rada, sest kohe esimeses stardikurvus keerati mul ots ringi ja jäin päris lõppu,“ oli

Sults siiski õnnelik, et bagi jäi terveks.

„Teise ringi lõpus sõideti must jälle peaaegu üle. Tundus, et keegi tahab mind lihtsalt puruks sõita. Mingi ime läbi jäi bagi jälle terveks. Sain liikuma ja suutsin mõne ringi jooksul kolmest-neljast konkurendist mööduda,“ rääkis Sults, et ka õnne oli finaalis vaja. Lisaks suutis põhikonkurent, keda ta pidi võiduks kindlasti edestama, otse tema ees sõiduvea teha. „Sain tast mööda ja ring hiljem sain kolmandana finišilipu. Sellest piisas, et hooaja kok-

kuvõttes võita,“ võtab Sults äärmiselt pingelise finaaletapit kokku.

Kulud on suured

See aasta oli Balti bagispordile hea aasta. Mõnel etapil oli kohal lausa 12 osalejat ja järgmisel aastal on oodata lisa. Ka teisel Tõrva mehel Janar Kadakul olid samuti head võiduvõimalused enne viimast etappi. Paraku keeras mees oma bagi kvalifikatsioonisõidus üle katuse ja kuigi jäi ise terveks, oli sõidud selleks korraks sõidetud.

„Järgmisel aastal osaleme kindlasti jälle Balti MV etappidel. Kui rahaliselt vähegi võimalik, tahaks mõne EM-i etapi ka kaasa sõita,“ räägib Sults, et tervest sarjast ei julge unistada, sest see eeldab väga palju raha ja sisuliselt elukutselisi mehaanikuid ja sõitjat.

Sults tahab omalt poolt tänada kõiki, kes jõu ja nõuga abiks on olnud - mehaanikuid, transpordiga abistajaid jne. Tuhat tänu läheb toetuse eest ka firmadele Viisu Eero Auto OÜ ja Auto 100 AS.

VOLVER VÕITIS SAKSAMAAL RALLI

Egon Ilisson

Eelmises Tõrva Teatajas kirjutasime meie kohalikust rallisõitjast Karl Martin Volverist, kes teeb suuri tegusid Saksamaal. Ka nüüd on tuua noormehe kohta rõõmusõnumeid.

Septembri lõpul õnnestus Volveril Erzgebirges toimunud järjekordsel Opel Rallye Cup sarja osavõistlusel koos kaardilugeja Marten Madissooga võitjaks. Sarjaga, kus kõigil meestel on sarnased Opel'i rallimasinad ja otsustavaks saab sõitjameestlikkus, sai Volver etapivõidu kindla eduga. Teise koha saanud ameeriklane Sean Johnston kaotas juba 53,9 sekundiga, mis rallimaailmas on äärmiselt veenev edu.

Oma sõitu kommenteerides väitis Volver, et ei hakanud liialt mõtlema ja pabistama, vaid vajutas lihtsalt gaasipedaali põhja. "Mida ma oskan

õelda? See oli äärmiselt lõbus!" võttis Volver etappi kokku. Ka järgmisel etapil loodab mees sama taktikat kasutada.

Tõrvaka jaoks oli tegemist juba teise etapivõiduga sel hooajal, sest poodiumi kõrgeimale astmele sai ta tõusta ka Saarlandi rallil.

Hooaja viimane, kaheksas etapp on küll veel tulemas, aga sarja üldvõitja on juba selge - selleks on rootslane Elias Lundberg. Talle järgneb Luksemburgi esindaja Gregoire Munster, kellest vaid nelja punkti kaugusel on kolmandal kohal Volver.

Rallimehe isa Heiki Volveri teada kutsus Opel enne viimast etappi kolm paremat nädalasele koolitusele ja testimisele ning valib nende hulgast ühe sõitja, kes pääseb Opel'i akadeemia värvides Euroopa meistrivõistluste rallidele sõitma.

TENNIS TREENINGUD TÕRVAS

Tõrva linna spordihooones (Valgatan 76) annab Tartu tennisekooli treener Margus Kartau laupäeviti kella 10-12 ja pühapäeviti 16-18 tennisetreeninguid lastele. Uude avatavasse treeninggruppi on oodatud 5-8aastased lapsed, treeningud toimuvad laupäeviti kell 9.00-10.00 ja pühapäeviti kell 15.00-16.00. Täpsemat infot jagab treener Margus Kartau telefonil 5022566 või e-kirja teel margus@tartutennisekool.ee.

KOLM EESTI MV MEDALIT ÜHE PÄEVAGA TÕRVA VALDA

Kohilas toimusid 22.septembril Eesti MV heidete mitmevõistluses sportlastele, kellele aastaid 35+. Mitmevõistlus koosneb viiest erinevast alast: vasaraheid, kuulitõuge, kettaheid, odavise ja raskusheid. Iga ala annab vastavalt võistleja saavutatud tulemusele rahvusvahelise punktitableti alusel omad punktid, mis pärast viie ala sooritamist summeeritakse. Keerulistes ilmastikuoludes toimunud võistlusel saavutasid kõik meie valla võistlejad oma vanusegrupis pronksmedalid. Naistest kogus Marje Vahre 2852 punkti, meestest Martin Mõlder 2825 ja Harry Mägi 2921 punkti.

TÕRVA ÜHED TEGUSAMAD INIMESED

Silvi Veski

Traditsiooniliselt alustatakse Tõrva Puuetega Inimeste Liidus aastat ühise kohvilaua ääres istudes, meenutades läinud aasta meeldivamaid hetki. Ühiselt arutatakse, mida teha, kuhu minna ja kellega kohtuda uuel, aland aastal.

Ühisel koosviibimisel teemaks tulevate ettepanekute ja soovide hulgast valitakse sobilikumad ja huvipakkuvad välja ning koostatakse aastaplaan. Kuna meie endi liikmed alati kõik ei osale, siis kaasatakse väljasõitutele inimesi kogu vallast. On juhtunud sedagi, et vähese huvi tõttu on sõit ära jäänud.

Kuna meie ühing kuulub Eesti Liikumispuudega Inimeste Liidu ja Eesti Invaspordi Liidu liikmeskonda, siis saadakse osa võtta kõikidest

sealtpoolt korraldatavatest üritustest ja võistlustest.

Võistlemas üle vabariigi

Meie liikmete suur hobi on spordiga tegelemine. Talvisel ajal on lubanud kultuurimaja juhtkond meil siseboccia treeninguid saalis läbi viia, soojal ajal saadakse välibocciat harjutada õues. Vabariiklikke võistlusi viiakse läbi Jõgeval, Paldiskis, Türi, Viljandis ja Elvas ning Rõuges ja Narvas. Korraldatakse ka Lõuna-Eesti ühingutevahelisi võistlusi. Koju on toodud häid ja väga häid kohti. Kahju ainult, et sisebocciat saame treenida renditud pallidega, sest ühingu kõhn rahakott ei võimalda neid endile osta.

Teine suur hobi on bowlingu mängimine. Treenimas käiakse Valga

Bowlingus, kuid kui kauaks seda rõõmu jätkub, ei tea. Käesoleva aasta jooksul on neljast rajast töökorda jäänud vaid kaks, kauaks neidki, see aga meid ei rahulda. Kui vallaisade lubadus Tõrva bowlingusaal ehitada teoks saab, siis lubame, et esimesena kutsume võistlustulle just nemad. Senini on võistlustel käidud nii Narvas, Põlvas, Pärnus kui Tallinnas. Meie võistkondade tulemused on alati esikümne ridades, karikaid ja medaleid jagub võistlejatele nii võistkondlikus kui individuaalarvestuses. Juba on käibel lause, et kui tõrvakad tulevad, siis teevad puhta töö. Kaitsti ka maakonna omavalitsuste vahelisel võistlusel valla au ja koos Voitekide võistkonnaga toodi karikas Tõrva.

Sellel aastal võeti esimest korda

osa spordilaagrist, mis korraldati Elva külje all asuvas Tartumaa Tervisekeskuse Spordibaasis. Kõik need kolm päeva olid täis erinevaid võistlusi ja meelelahutust. Igaühel oli võimalus osaleda vastavalt oma tahtele, tervisele ja võimetele. Sai mängida discgolfi, malet, kabet, lasta püssi, käia orienteerumisrajal, osa võtta heitealadest jne. Ka selles vallas jagus meie rahvale häid tulemusi.

Kes teeb, see jõuab

Aasta jooksul korraldatakse mitmeidki ühiskülastusi erinevatesse teatritesse. Nii on käidud Vane muise teatris vaatamas muusikali "Mamma Mia" ja "Viini veri", Pärnus Endla teatris aga vaadati komöödiat "Vedelvorst". Ekskursioonil käidi sellel aastal Võrumaal Rõuges, külastati Alaveski loomaparki ja sõideti läbi ka Metsavenna talust. Teise reisi ajal külastati Laiuse õlemuuseumi, kus vaadati õlest, roost ja kasetohust valmistatud taieseid ning veedeti mõnus päev Kuremaal küüslaugu festivalil.

Ükski hea asi ei ole igavene, nii leiavad tänu uutele omanikele lõpu ka väljakujunenud laagrikohad. Niisiis saadigi sellel aastal viimast korda kokku Käsmus Lainela Puhkekülas korraldatavas kolmepäevases perelaagris. Kus laager edaspidi saab toimuma, veel ei tea.

Ühingu kasutada on ruumid Tõrva kultuurimaja esimesel korrusel, kus käiakse koos igal kolmapäeval. Seal tähistatakse liikmete sünnipäevi, riiklikke ja kohalikke tähtpäevi, mängitakse malet ja kabet, lahendatakse ristsõnu ning räägitakse uudiseid. Seltskond on väga sõbralik, lahke ja naeruhimuline. Kord kuus toimuvad infopäevad,

kuhu kutsutakse rääkima erinevaid tuntud inimesi. Sellel kevadtalvel alustati ilukirja õppimisega mida jätkatakse sügiskuu perioodil. Teatud ajal võeti osa ka joogatreeningust, kuid vähese huvitatuse tõttu see häabus. Kauaaegne traditsioon on igasuvine pikniku pidamine vabas looduses igal aastal erinevas kohas. Sellel korral istuti lahke ühingu kaaslase imeilusas aias, grilliti vorstikesi ja lõpuks paluti kõiki perepoja opereti- ja ooperiaariate lindistusi vaatama kuulama.

Millegipärast on liikvel arusaam, et invaühingutesse saavad kuuluda ainult vanad ja pödurad. Kaugel sellest. Suuremates linnades on puuetega inimeste koad, kus on eraldi liikumis- ja vaimupuudega, kuulmis- ja nägemishäiretega, suhkruhaiged jne koondatud omaette ühingutesse. Meie liidus kuuluvad kõik ühtsesse perre. Liidu liikmeteks võivad kuuluda kõik puudega inimesed, olenemata vanusest, nende saatjad ja pere liikmed. Tegevusi ja üritusi leitakse kõikidele. Suvel korraldatakse palju üritusi vabariiklikul tasemel, näiteks üks huvipakkuvamaid on kindlasti militaarlaager, kuhu oodatakse eeskätt noormehi. Parimate sportlike saavutustega on võimalus välja jõuda isegi paraolümpiale.

Mis puudutab finantsilist poolt, siis rahaliselt toetab kohalik omavalitsus. Lisaks maksab iga liige aastas 5 eurot liikmemaksu, mis kulutatakse tavaliselt kohvi ja suupistete ostmiseks. Ekskursioonid ja teatrikülastused toimuvad enamasti omaosalusel.

Kui nüüd tekkis kellelgi huvi meiega liituda, siis olete alati oodatud meie sõbralikku perre.

Sportlik tegevus on alati olnud väga oluline. Foto: Erakogu

Tõrva muusikakoolis toimus uue ESTONIA klaveri esitlus

Klaverist rääkis ja sellel mängis EMTA interpretatsioonipedagoogika õppejuht professor Lembit Orgse.

Huvilised said kuulda klaveri imelist kõla ja uut pilli ka lähemalt uudistada.

Fotod: Silvar Lelle

NOORED TAHAVAD ROHKEM VASTUTUST, NÄITAB KOGUKONNAPRAKTIKA KOGEMUS

Vabaihenduste Liit

Noortest on septembri jooksul räägitud avalikkuses palju. Tavapärasele kooliaasta alguse elevusele lisandus sel aastal aga märgatavalt tumedamaid noote, kui meediasse jõudsid lood noortekampadest. Hetkeks võis näida, et noored ongi hukas ega soovi oma aega ühelgi ühiskondlikult kasulikult viisil kasutada. Tegelikult se leiab oluliselt rohkem näiteid vastupidisest, näitab viimase viie aasta jooksul igasse Eesti maakonda jõudnud ning sel sügisel veelgi rohkemaid õpilasi osalema ootava kogukonnapraktika programmi kogemus.

“Kui anda noortele võimalus ise- seisvalt tegutseda ja käsi külge panna, siis neil on ideid ja tahet midagi ära teha täiesti olemas. Sealt võivad tulla väga huvitavad lahendused,” arvab Viljandi Gümnaasiumis ühiskonnaõpetuse õpetajana töötanud Juhana Mart Salumäe.

Oma kogemusest meenutab ta näiteks seda, kuidas matemaatika ja füüsika süvakallakuga klassi poisid käisid paljulapseliste perede liidu sünnipäeval mustkunstitrikke tegemas. “Loo- vust ja varjatud andeid on noortel palju, aga küsimus on selles, kas me oleme täiskasvanutena piisavalt julged, et neid võimalusi pakkuda.”

Kogukonnapraktika annabki noortele enamasti ühiskonnaõpetuse tunni raames võimaluse minna lühiajalisele praktikale mõnda vabaihendusse, et saada seeläbi praktilist töökogemust ning parem pilt kodukoha ning laiemalt ühiskonna probleemidest. Veelgi olulisemana aga nende lahendusvõimalustest.

2013. aastal alustanud programmi mudel on lihtne: kool pakub oma õppekava raames õpilastele võimaluse saada praktikakogemus mõnes kohalikus vabaihenduses. Lisaks töökogemuse saamisele ning praktiliste oskuste omandamisele panevad noored seal käed külge mõne probleemi lahendamisele, olgu noorsootöö, lastekaitse, kodutute loomade aitamise või mõnes muus valdkonnas.

Erinevaid rolle ja tegevusi proovitakse nii kohalikes kui üle-eestilistes organisatsioonides. Teiste algatuste seas on noored puutunud kokku ausama ühiskonna loomisega ühingu Korruptsioonivaba Eesti.

“Kogukonnapraktika kaudu õnnestus meil teha koostööd noortega, kes tahtsid rohkem teada, mida korruptsioonivastane tegevus endast kujutab,” meenutab noori juhendanud Anni Jatsa. “Kõik abiturientid,

kes praktikaülesande käigus mõne valdkonnaga täpsemalt tutvuma pidid, lõpetasid kogukonnapraktika eeskujulikult ja edukalt ning ühing on õpilaste töö eest igati tänulik.”

Ka noored ise on oma kogemusega valdavalt rahule jäänud ning paljud on jätkanud pärast praktika lõppu vabatahtlikena või leidnud vabaihenduse juures suisa töö. Sel sügisel ootab programm rohkemate noorteni jõudmiseks uusi partnerkoole ja vabaihendusi. Koolid saavad seejuures paindlikul moel valida endale sobivaima mudeli, kuidas kogukonnapraktikat õppetöoga lõimida.

Viljandi noori juhendanud Salumäe näeb kogukonnapraktikas võimalust mitte ainult noorte, vaid ka kooli jaoks: “See mitmekesisest õppeprogrammi, toob elulist külge sisse, aitab tööd sisukamalt teha. Lisakoormat mulle õpetajana tegelikult ei langenud, sest sain materjali mujalt vähendada, paljud õpikusse kirjutatud teemad saadi palju otsesemalt kätte. Praktiline tegevus on aga see, kus teadmised kinnistuvad.”

Kui meediast tuleb sõnumeid noorte poolt toime pandud kuritegudest, sotsiaalsest ebapädevusest või jõukudena aja veetmisest, siis kuju-

Kogukonnapraktika programmi veab eest Vabaihenduste Liit, selles osaleb ligi nelikümmend kooli ja üle saja vabaihenduse.

Programm ootab liituma koole ja vabaihendusi üle Eesti. Kui soovid seda teha, loe lisa: www.heakodanik.ee/kogukonnapraktika

Kogukonnapraktika programm on Haridus- ja Teadusministeeriumi Noortegarantii osa ja seda rahastatakse 2015-2018 aastatel haridus- ja teadusministri kinnitatud ning Eesti Noorsootöö Keskuse poolt elluviidava ESF kaasrahastatud programmi “Tõrjutusriskis noorte kaasamine ja noorte tööhõivevalmiduse parandamine” kirjeldatud tegevuste raames.”

neb stereotüüpne pilt, kirjeldab Salumäe. Ta meenutab, kuidas nii mõnigi kogukonnapraktikaga seotud inimene ütles, et ei oleks osanud arvatagi, et mõni 11. klassi noor nii äge võib olla.

“Ühelt poolt avastab noor täiskasvanute maailma, kuhu ta ühel hetkel siseneb. Teine külg on see, et vabaihendused ja vanemad avastavad ka ise noori uue nurga alt.”

AIA- JA METSATEHNIKA

SAAG

24

STIHL® HOOLDUSKAMPAANIA

TUUES OMA STIHLI MOOTORSEADME MEILE HOOLDUSSE SAAD:

LISA-VARUSTUS -15% SEADMED -10%

KÜTUSEFILTER OHUFILTER SUUTKONKAL 0€

TÖÖRAHA VAID 16 EUROTI TAVAHIND ALATES 28 EUROST!

www.saag24.ee SAAG 24

ELVA - OLEREXI TANKLA VASTAS
VALGA - VALGUSFOORI JUURES
OTEPEÄ - TECHNE TÖÖKOJA KÕRVAL
VILJANDI - RAELI AUTOKESKUS

f ÖKOPESA

f SAAG24.EE

STIHL® ON LEHEPUHUR

STIHLI AKUSARI -15% SOODSAM
(trimmerid, lehepuhurid, hekipügajad, murukäärid)

vaata: www.saag24.ee >> Eripakkumised <<

AGA GAASI
TEENINDUSPUNKT
ELVAS, VALGAS

HÜDROVOOLIKUTE VALMISTAMINE
ELVA JA OTEPEÄ ESINDUSES!
E-R 9-18

Muudel aegadel kokkuleppel: 55570798

VALGA LINNAS JA HELME KALMISTUL

HAUAPLATSIDE HOOLDUS

HINNAD ALATES 29 EUR

WWW.KALMEHOOLDUS.COM
TEL NR +372 5617 1112
INFO@KALMEHOOLDUS.COM

OSTAME METSAKINNISTUID JA RAIEÕIGUST.

Tel 507 2544
info@erametsa.ee
www.erametsa.ee

Reinsalu Auto

OSTAME

VIRNASTATUD VÕSA JA RAIEJÄÄTMEID
ÜLE LÕUNA-EESTI.

LISAKS

OLEME HUUVITATUD SAETÖÖTUSE JÄÄKIDEST
(PINNAD, SAEPURU, HÖÖVLILAAST, PUUKOOR, KLOTSID).

KONTAKT:

transport@reinsaluauto.ee , 5128315

Metsakeskus.ee

Ostame kasvavat metsa, põllumaad
ja metsakinnistuid hinnaga
kuni 10 000 eurot/ha.
Kinnistud võivad olla tehtud raietega
või asetseda piiranguvööndis.
Tel: 56 111 900

PUURKAEVUMEISTRID

Puurkaevude ja -aukude projekteerimine, puurimine ning likvideerimine. Vee- ja kanalisatsioonitorustike, septicute ja süvaveepumpade paigaldus.

Lisainfo tel 52 69 604
www.puurkaevumeistrid.ee

KHR FOREST

OSTAME KUUSEPALKI METSÄÄRSE
HINNAGA KUNI 69 EURO/TM.
OSTAME ÕIGLASE HINNAGA RAIEÕIGUST JA
METSAMAAD ÜLE EESTI.
5558 6086 INFO@METSAFIRMA.EE
WWW.METSAFIRMA.EE

ECHO TEEB
LEHTEDELE
TUULE ALLA!

ES-250ES + kogumiskott

329-€

279 €

PB-265ESLT

379-€

319 €

PB-2520

249-€

209 €

PB-770

669-€

609 €

Lisaks palju häid sügispakkumisi Echo
lehepuhuritele, saagidele ja trimmeritele

Kivimet OÜ
Kevade 8, Tõrva

EESTI VABARIIGI JUUBELIAASTA SÜNDMUS HELME KIRIKUS

Arvo Lasting

15. septembril toimus Helme kirikus mitmetähenduslik sündmus. Täpselt samal kuupäeval möödus 20 aastat õpetaja Arvo Lastingu ordinaatsioonist Tallinna Toomkirikus. 5 aastat varem ehk 1993. aasta suvel oli õpetaja käinud leeris siinsamas Helme kirikus. Nii korraldasime 15. septembril hõbeleeripüha, kuhu ühines mitu leerioõde. Soovisime Eesti Vabariigi 100. juubeliaasta puhul üheskoos tänada Jumalat meie kodumaa hoidmise eest. Isamaalist juubeliaastat soovisime tähistada ka puu istutamisega. Selleks palusime abi Tõrva vallavalitsuselt, kes kin kis Helme kogudusele uhke ja kauni pärnapuu. Kõige rohkem kandis puu istutamise eest hoolt Tõrva vallamajanduse hooldusjuht Heli Otti koos oma meeskonnaga. Puu istutamise sündmusel pidas kõne vallavanem Maido Ruusmann.

Pärnapuu jääb meenutama ka Heinola Vaasa mälestust, kelle sünnist möödus 27. septembril 100 aastat ja kellele pühendasime oma jumalateenistusel mälestushetke. Heinola Vaasa oli Helme ja Taagepera koguduste organist ning hoidis korras ka dokumentatsiooni. Tema abikaasa ja meie õpetaja Valter Vaasa mälestuseks istutasime 3 aastat tagasi suvel maarjakase.

Tänavusel pidulikul jumalateenistusel laulis Kambja laulukoor Läte, dirigent Saidi Tammeorg. Jutulustas Kambja koguduse pastor Andrus Mõttus, kelle juured on meil, Helmes. Koos temaga õnnistas hõbeleerilapsi Kõpu koguduse õpetaja Hedi Vilumaa, esindades Viljandi praostkonda.

Suur tänu kõikidele tähtsündmuse korraldajatele, toetajatele ja osavõtjatele! Aitäh igapäevastele kaaspalvetajatele!

Pärna istutamine. Foto: Neil Viskov

TEATED

- 21. oktoobril kl 11 jumalateenistus Helme kirikus.
- 21. oktoobril kl 14 lahkunute mälestamise jumalateenistus Riidaja kirik-kabelis, armulaud.
- 28. oktoobril kl 11 jumalateenistus Helme kirikus.
- 28. oktoobril kl 14 lõikustänapüha

- jumalateenistus Taagepera kirikus, laulab Mõisaküla kammerkoor Kungla.
- 4. novembril kl 11 usupuhastuspüha ja hingedepäeva jumalateenistus Helme kirikus.
- 11. novembril kl 11 isadepäeva jumalateenistus ja LEERITÖÖ algus Helme kirikus.

- 11. novembril kl 14 jumalateenistus Taagepera kirikus.
- 18. novembril kl 11 jumalateenistus Helme kirikus.
- Piiblitunnid alates 1. novembrist neljapäeviti kl 14 Helme kirikus.

Tõrva Misjonimajas jumalateenistused pühapäeviti kl 11.

- Isa Süda nädalalõpp 26.-28. oktoobril. Norra külalised Tommy ja Gunn-Evy Fjeldberg. Koosolekud R, 26.okt ja P, 28. okt kl 11 Valga Betaania koguduses. L, 27.okt kl 11 ja kl 15 Tõrva Misjonimajas.

HELME KIVIKIRIKU VAREMETE JUUREST TULI VÄLJA PÕNEVAID LEIDE

Teve Rajamets

Helmes oli keskajal kaks kirikut – Pühale Maarjale pühendatud kihelkonnakirik ja Issandaihu kirik, mida on ka Helme Püha Ihu (Risti) kabeliks nimetatud.

Vene-Liivi sõja ajal (16. sajandi lõpus) sai Maarja kirik rängalt kannatada. Pärast sõjatorme on 1613. aastal mõlemad kirikud varemeis, pole katust, alles on vaid müürid. Ilmselt püüti kirikuid taastada, kuid ehitamiseks polnud jaksu. 1640. aastal märgitakse, et Helme Maarja kirik oli nii lagunenu, et ähvardas ümber kukkuda, palkidest tugevaga püüti seda kindlustada.

Helme Kihelkonnakirikust, mis asub Helme koduloomuuseumi juures, vähem kui poole kilomeetri kauguselt võib leida ka teise väikese keskaegse kivikiriku varemed.

Suvel toimunud kaevamise ja uurimise käigus leidsid arheoloogid

Väljakaevamistel ei pidanud keegi tühja kõhtu kannatama.

Foto: Ilmar Köverik

sealt paari meetri sügavuselt rusude alt poolsada münti, millest suurem osa olid imeväikesed. Vanast kivikirikust leitud mündid tähendavad

aga seda, et samal kirikul on olnud eelkäija, kus inimesed käisid XIII ja XIV sajandil raha ohverdamas.

Kaevamistöid, mis viidi läbi

Mulgimaa pärimuskultuuri programmi toel, juhtis Tartu Ülikooli arheoloogia vanemteadur Heiki Valk. Tema sõnul on leitud enamasti pärit ajavahemikust, mis algab aastaga 1260 ning lõppeb XIV sajandi teise poolega. Valdavalt olid leidude hulgas Tartu piiskopkonna mündid, kuid leidsid ka Taani kuninga võimul oleku ajal vermitud rahasid ning Põhja-Saksamaa hansalinnade brakteate. Kaevetöödega läks õnneks, kuna see sattus õigesse kohta: ühes nurgas oli säilinud kivikirikueelne pinnas, mis münte sisaldaski. Suuremalt osalt oli see ümberehitustööde käigus eemaldatud.

“Kuna meie keskaegsed ohvrikohad on suuresti rüüstatud, siis oli see leid äärmiselt haruldane ja põnev! Me leidsime pea kahemeetrise savihihi alt nii terviklikult säilinud koosluse,” rääkis Valk.

Veel mainis ta, et leid oli oluline seetõttu, et nüüd nägime, millised rahad olid kasutuses argielus kõige madalamal tasemel.

Brakteaadid on ainult ühelt poolt vermitud, sageli imeväikesed õhukesed rahad. Ladina keeles tähendab bractea metall-lehekest. Brakteate vermiti Liivimaal XIII sajandi algusveerandist kuni XVI sajandi algupooleni, enamasti olid need valmistatud hõbedast. Rusukihti sõeludes leiti üksikuid killingeid ka 1550. ja 1660. aastatest.

Helme algkirik ehitati arvatavasti 13. sajandil, kuid täpset aega pole tänini teada. Ajaloolased on pakku nud hilisemat aega, 13. või 15. sajandit. Poola revisjonide puhul 1590. ja 1599. aastal mainitakse, et suurem, st kihelkonnakirik oli saksa kirik ja väiksem – kabel – eesti kirik.

MONIKA-EVELIN LIIV VALLUTAB KUULSATE OOPERITEATRITE LAVASID

Vello Jaska

Kohtasin Valgamaale ja kogu Eesti Vabariigile tuntust toonud ooperilaulja Monika-Evelin Liivi, nagu varem kokku lepitud, Helsingi kesklinnas Marssal Mannerheimi mälestussamba juures. Aga et mitte pühapäevasesse suurlinna saginasse sulanduda, leidsime vestluseks sobiva koha linna kunstimuseumi Kiasma hubases kohvikus.

„Osalesin aastatel 2007-2009 Jette Parkeri noorte artistide programmis. See programm toimus Londonis Inglise Kuninglikus Ooperimajas Covent Gardenis. See on üks tippooperimajadest maailmas,“ meenutas tunnustatud laulja Monika-Evelin Liiv oma karjääri algusaastaid.

Samas lisas vestluskaaslane, et ta oli esimene eestlane, kes selle ooperimaja laval on esinenud.

„Hiljuti kutsuti mind sellesse ooperimaja tagasi. 26. septembril käesoleval aastal esietendus seal Wagneri ooper „Valküür“. Mina laulsin selles lavateoses Grimgerde rolli. Tähelepanuväärne on siinjuures aga see, et antud etenduses oli üheaegselt laval kolm eestlast: Monika-Evelin Liiv, Ain Anger ning Kai Rüütel,“ selgitas Valgamaalt Kalme külalt võrsunud laulja.

Loomulikult on see väga suur au ja tunnustus meile ja Eesti kultuurile tervikuna. Kui arvestada, et eestlasi on vaid 1,3 miljonit. Ja nendest kolm üheaegselt Londoni Kuninglikus Ooperimajas esinemas, on see juba vägagi kõnekas fakt.

„See kutse tuli mulle üllatusena. Sest kõrgetasemeliste ooperimajade lavadele valitakse artiste varem esitatud põhjal. Mina aga pole varem Wagneri ooperites laulnud. Küll aga Verdi, Händeli, Tšaikovski jt heliloojate ooperites. Wagneri omades mitte. Teised minuga koos esinenud artistid on enne Wagneri loodud rollides olnud. Seda enam olen väga tänulik ja liigutatud, et teater minu kasuks otsustas,“ ei varjanud Monika-Evelin oma heameelt.

Tema sõnul oli see väga meeldiv kogemus ja võimalus ühe maailma tuntuma ooperiteatri laval end proovile panna.

Tõrva lähistelt väikesest Kalme külalt pärit laulja Monika-Evelin Liiv vallutab maailma kuulsamaid ooperilavasid. Foto. Vello Jaska

„Enne proovide algust peab artist alati partii selgeks õppima. Mina käisin harjutamas ka Londonis, kuna seal elab minu pedagoog Nelly Miricioiu. Ja mida rohkem ma oma rolli läbi laulan, seda kindlamini ta meeles püsib,“ rääkis tunnustatud laulja.

Kõikidest lavale suunatud pilkudest võis välja lugeda, et meie püüdlus anda endast parim läks korda.

Lisaks mainis ta, et järjepidevad proovid algasid koos maailmakuulsa ooperilavastaja Keith Warner'iga kolmandal augustil. Juba esimestest hetkedest hakkas lavateos kuju võtma. Sest trupis olid väga muusikaalsed, intelligentsed ja sügavalt haritud lauljad. Peaproov oli 12. septembril.

„Esietendus läks suurepäraselt. Kuna piletid etendusele olid juba veebruarikuus välja müüdud, oli saal rahvast tulvil. Publik oli lausa vaimustus. Etenduse lõpus tänasid külalastajad meid kestva aplausiga ja kõikidest lavale suunatud pilkudest võis välja lugeda, et meie püüdlus anda endast parim läks korda. Ka Inglismaa olulisemad trükiväljaanded kirjutasid sellest ooperietendusest üksnes positiivsetes toonides,“ meenutas Londonis Inglise Kuninglikus Ooperimajas Covent Gardenis toimunud Wagneri ooperi „Valküür“ esietendust Grimgerde rollis olnud tuntud ooperilaulja Monika-Evelin Liiv.

Vestluskaaslane lisas, et kõikidel muusikahuvilistel, kes tahaksid ka

seada ooperit kuulata-vaadata, avaneb see võimalus käesoleva aasta kaheksandal novembril Tallinna kinos Kosmos ja Tartu Taskus.

Iga laulja unistus on laulda suurte ooperiteatriline lavadel. Aga kõikidel sellist õnne pole. Et väljavalituks osutada, peab kindlasti millegi poolest teistest erinema.

„Ei oskagi täpselt öelda, miks mina just teatri loomingulistele juhtidele silma jäin. Võib-olla oli selleks minu tugev, jõuline hääl. Näib, et Wagneri rollidesse on just sellist häält vaja. Oma sõna oli siin öelda kindlasti ka peadirigendil Antonio Pappanol,“ väitis Valgamaalt kõrgustesse pürgiv laulja Monika-Evelin Liiv.

Peale Londoni etendusi sõidab Monika-Evelin kohe Sri Lankale, kus on esimene Colombo ooperifestivali galakontsert. Seal esineb Monikale lisaks ka veel kolm Jette Parkeri noorte artistide programmis osalenud lauljat. Üks nendest on Hiinast, teine Poolast ja kolmas Sri Lankalt. Pärast seda festivali on tal veel mõned kontserdid ja siis algab ettevalmistus Azucena rolliga, mis tuleb esituse järgmisel suvel Prantsusmaal Bauge ooperifestivalil Verdi ooperis „Trubatuur“. Üsna sageli on Liiv ka Tallinnas rahvusoperis Estonia esinenud. Järgmise aasta maikuus laulab ta Estonias Verdi ooperis „Aida“.

„See on minu kirev ja tõine elu. Mulle meeldib teatris esineda. Pärast etendust on väga hea tunne, et oled saanud endast kuulajatele midagi ilusat anda ja publiku aplausist ning säravatest silmadest enesele tubli annuse positiivset energiat ammutada,“ ütles ooperimaailma tippu suunduv laulja Monika-Evelin Liiv meie meeldiva vestluse lõpetuseks.

 Pottsepatööd
Loodusehitus
Üldehitus

HELISTA! +372 567 514 68

www.stoneandcrystal.ee

 METSAINVEST
www.metsainvest.ee

KASVAVA METSA OST **KINNISTUTE OST** **PÖLLUMAA OST**

Vallikraavi 2, Tartu +372 55 40 150 info@metsainvest.ee

 metsainvest

 www.EST-LAND.ee

OÜ ESTEST PR ostab metsa- ja põllumaad.
Tel 50 45 215, 51 45 215,
info@est-land.ee